CHRISTINA
TSAKONA
20.11.2026 22:30

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ 9ης ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 18ης ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2026

ΜΕΛΗ: Μαρία Βλαχάκη, Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή, Μαρία Αθανασοπούλου, Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Ελένη Λυκεσά και Δημήτριος Πέππας, Αντιπρόεδροι, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Νικολέτα Ρένεση, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Χριστίνα Κούνα, Ιωάννα Ρούλια, Ελένη Σκορδά, Νικόλαος Βόγκας, Βιολέττα Τηνιακού, Ιωάννα Ευθυμιάδου, Ευπραξία Δημολιού, Ιουλία Παπαθεοδώρου και Μαρία Μωυσιάδου, Σύμβουλοι. Η Πρόεδρος Σωτηρία Ντούνη, οι Αντιπρόεδροι Άννα Λιγωμένου, Ασημίνα Σαντοριναίου και Βασιλική Ανδρεοπούλου και οι Σύμβουλοι Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα, Ευφροσύνη Παπαδημητρίου, Ιωάννης Καλακίκος και Εριέττα Πίσχου απουσίασαν δικαιολογημένα.
ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ: Γεώργιος Βοΐλης.
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Σταυρούλα Τσάλα, Επίτροπος στην Υπηρεσία Επιτρόπου "Γραμματεία" του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
Η ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ ΓΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

«««Άρθρο Πρώτο
Έναρξη και λήξη ασφάλισης στον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) μελών Νομικών Προσώπων – προσθήκη νέου άρθρου 39Β του ν. 4387/2016

Μετά το άρθρο 39Α του ν. 4387/2016 (Α') προστίθεται νέο άρθρο 39Β ως εξής :
«Άρθρο 39Β Διαδικασία εγγραφής και υπαγωγής συμμετεχόντων σε νομικά πρόσωπα στον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης
1. Οι συμμετέχοντες σε νομικά πρόσωπα μέλη, εταίροι, διαχειριστές που αναλαμβάνουν υπακτέα στον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) απασχόληση ή αποκτούν υπακτέα στον e-Ε.Φ.Κ.Α. ιδιότητα για την οποία απαιτείται έναρξη εργασιών στη Φορολογική Διοίκηση, υπάγονται υποχρεωτικά στην ασφάλιση του e-Ε.Φ.Κ.Α. από την πρώτη ημέρα του μήνα έναρξης ή μεταβολής εργασιών στη

Φορολογική Διοίκηση και μέχρι την τελευταία ημέρα του μήνα διακοπής άσκησης της σχετικής δραστηριότητας στη Φορολογική Διοίκηση.

2. Η εγγραφή στον e-Ε.Φ.Κ.Α. διενεργείται μετά από την έναρξη ή μεταβολή εργασιών στη Φορολογική Διοίκηση, με αίτηση του υπόχρεου και, σε περίπτωση μη υποβολής αίτησης, αυτεπάγγελτα με πράξη του αρμόδιου ασφαλιστικού οργάνου. Η Φορολογική Διοίκηση ενημερώνει τον υπόχρεο μετά από την έναρξη ή τη μεταβολή εργασιών για την υποχρέωση ασφάλισης στον e Ε.Φ.Κ.Α.

3. Η αίτηση εγγραφής υποβάλλεται ηλεκτρονικά ή με φυσική παρουσία στον e-Ε.Φ.Κ.Α. μέχρι και τη δέκατη (10η) ημέρα του επόμενου μήνα από τον μήνα έναρξης ή μεταβολής εργασιών στη Φορολογική Διοίκηση. Ο e-Ε.Φ.Κ.Α. αντλεί μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας (ΚΕ.Δ.) της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης (Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ.) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 47 του ν. 4623/2019 (Α' 134) και το άρθρο 84 του ν. 4727/2020 (Α' 184), και διασταυρώνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στο πληροφοριακό σύστημα της Φορολογικής Διοίκησης και του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ) καθώς και κάθε άλλου δημόσιου μητρώου ή πληροφοριακού συστήματος.

4. Σε περίπτωση που ο υπακτέος στην ασφάλιση του e-Ε.Φ.Κ.Α. μη μισθωτός δεν υποβάλλει εμπρόθεσμα την αίτηση εγγραφής, το αρμόδιο ασφαλιστικό όργανο του e-Ε.Φ.Κ.Α. προβαίνει σε αυτεπάγγελτη εγγραφή και ασφάλισή του ως εξής:

α) Αν τα διαθέσιμα στοιχεία, και ιδίως ο Κωδικός Αριθμός Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.) που δηλώθηκε στη Φορολογική Διοίκηση, επαρκούν για την υπαγωγή στην ασφάλιση, ο υπόχρεος ασφαλίζεται στους πρώην φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς του e-Ε.Φ.Κ.Α., στους οποίους προκύπτει υπαγωγή, και καταβάλλει τις ασφαλιστικές εισφορές που προβλέπονται στον παρόντα και συγκεκριμένα για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο διενεργείται η αυτεπάγγελτη εγγραφή, καθώς και για τα τυχόν προηγούμενα αυτού έτη, ο ασφαλισμένος κατατάσσεται στην Ειδική Ασφαλιστική Κατηγορία, εφόσον κατά τα έτη αυτά υπολείπεται χρονικό διάστημα της πενταετούς περιόδου υπαγωγής στην Ειδική Ασφαλιστική Κατηγορία και πληρούνται οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις. Εάν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, κατατάσσεται στην πρώτη (1η) ασφαλιστική κατηγορία.

β) Αν τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επαρκούν για την υπαγωγή στην ασφάλιση, ο υπόχρεος ασφαλίζεται στον πρώην Οργανισμό Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.), για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο διενεργείται η αυτεπάγγελτη εγγραφή, καθώς και για τα τυχόν προηγούμενα αυτού έτη, ασφαλισμένος κατατάσσεται στην Ειδική Ασφαλιστική Κατηγορία, εφόσον κατά τα έτη αυτά υπολείπεται χρονικό διάστημα της πενταετούς περιόδου υπαγωγής στην Ειδική Ασφαλιστική Κατηγορία και πληρούνται οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις. Εφόσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, κατατάσσεται. στην πρώτη (1η) ασφαλιστική κατηγορία των άρθρων 39 και 41.

γ) Αν ο Μη Μισθωτός ελεύθερος επαγγελματίας ή αυτοαπασχολούμενος δεν υποβάλει αίτηση για την υπαγωγή του στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ ή την υποβάλει εκπρόθεσμα, μετά το πέρας της προθεσμίας που ορίζεται στην παρ. 3 του παρόντος, το αρμόδιο ασφαλιστικό Όργανο που διενεργεί ασφαλιστικό έλεγχο προβαίνει σε εγγραφή σε όλους τους τέως Φορείς, Τομείς, Κλάδους και Λογαριασμούς του e-ΕΦΚΑ στους οποίους διαπιστώνεται υποχρέωση ασφάλισης του Μη Μισθωτού. Για το ημερολογιακό έτος κατά

το οποίο διενεργείται η εγγραφή, καθώς και τα τυχόν προηγούμενα αυτού έτη, ο ασφαλισμένος κατατάσσεται στην Ειδική Ασφαλιστική Κατηγορία, εφόσον κατά τα έτη αυτά υπολείπεται χρονικό διάστημα της πενταετούς περιόδου υπαγωγής στην Ειδική Ασφαλιστική Κατηγορία και πληρούνται οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις. Εφόσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, κατατάσσεται στην πρώτη (1η) ασφαλιστική κατηγορία των άρθρων 39 και 41.

δ) Ειδικά για τους συνταξιούχους εξ' ιδίου δικαιώματος που αναλαμβάνουν για πρώτη φορά ή επανεκκινούν μη μισθωτή απασχόληση κατά τη συνταξιοδότησή τους, εφόσον δεν υποβάλλουν εμπρόθεσμα αίτηση επιλογής ασφαλιστικής κατηγορίας, κατατάσσονται στην πρώτη (1η) ασφαλιστική κατηγορία, ανεξαρτήτως της ασφαλιστικής κατηγορίας στην οποία υπάγονταν πριν από την συνταξιοδότησή τους. Η κατάταξη αυτή δεν θίγει το δικαίωμά τους να επιλέξουν εμπρόθεσμα διαφορετική ασφαλιστική κατηγορία σύμφωνα με τις οικίες διατάξεις.

5. Εάν ο ασφαλισμένος ως μέλος, εταίρος ή διαχειριστής Ν.Π. δεν υποβάλει αίτηση για λήξη της ασφάλισης ή την υποβάλει εκπρόθεσμα, το αρμόδιο ασφαλιστικό όργανο του e-ΕΦΚΑ προβαίνει σε αυτεπάγγελτη λήξη ασφάλισης σε όλους τους πρώην Φορείς, Τομείς, Κλάδους και Λογαριασμούς του e-ΕΦΚΑ στους οποίους είχε υπαχθεί ο ασφαλισμένος, σύμφωνα με τα στοιχεία που αντλούνται από το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ) ή την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας ή και κάθε άλλο δημόσιο μητρώο ή πληροφοριακό σύστημα.

6. Ο ασφαλισμένος δύναται με την προσκόμιση στοιχείων στον e-Ε.Φ.Κ.Α. να ζητήσει την αναδρομική διόρθωση της υπαγωγής στην ασφάλιση που προέκυψε σύμφωνα με την παρ. 4. Ως προς την αίτηση μεταβολής και το χρονικό σημείο μετάταξης σε διαφορετική ασφαλιστική κατηγορία εφαρμόζονται τα άρθρα 35, 39, 40, 41 και 97.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης δύναται να καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη διαδικασία εγγραφής μη μισθωτών στον e-ΕΦΚΑ».

Άρθρο Δεύτερο
Συμπληρωματική προστασία δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου

Τα ποσά που προκύπτουν κατ' εφαρμογή του άρθρου 91 του ν. 5322/2026 (Α΄117), περί προστασίας δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου, επί των ήδη καταβαλλομένων συντάξεων λόγω θανάτου, δεν μπορούν να υπολείπονται των ποσών, όπως αυτά είχαν διαμορφωθεί την 31 Αυγούστου 2026. Η ρύθμιση του παρόντος εφαρμόζεται στις δικαιούμενες συντάξεις μηνός Σεπτεμβρίου 2026 και εφεξής.

Άρθρο Τρίτο
Προϋποθέσεις παροχής χορηγίας αιρετών πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης - ρυθμίσεις συντάξεων δημάρχων

1.α. Δικαίωμα στη μηνιαία χορηγία της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (Α' 265) έχουν και όσοι διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη, εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) έχουν συνολική πραγματική υπηρεσία αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου, Προέδρου Κοινότητας, νομαρχιακού, δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων τουλάχιστον μία πλήρη τετραετία αιρετού Νομάρχη ή Δημάρχου ή Προέδρου, και
β) έχουν συμπληρώσει το εξηκοστό έβδομο (67ο) έτος της ηλικίας τους.
Για τον υπολογισμό του ποσού της χορηγίας του παρόντος εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 4387/2016 (Α' 85). Τα οικονομικά αποτελέσματα επί των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης επέρχονται από την έναρξη ισχύος του παρόντος.
Αιτήσεις συνταξιοδότησης που είχαν απορριφθεί δύνανται να επανεξετασθούν κατόπιν υποβολής νέας αίτησης και τα οικονομικά αποτελέσματα αυτών άρχονται από την ημερομηνία της αίτησης αυτής.
β. Τα ανωτέρω έχουν αναλογική εφαρμογή και για τους αιρετούς Περιφερειάρχες, ο χρόνος ασφάλισης των οποίων με την ιδιότητα του Περιφερειάρχη δύναται να αξιοποιείται, κατόπιν αιτήσεως, για τη λήψη της χορηγίας της παρ. 1 περ. α΄ εφόσον έχουν και χρόνο πραγματικής υπηρεσίας αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας. Στην περίπτωση αυτή, ο ανωτέρω χρόνος ασφάλισης δεν αξιοποιείται για τη θεμελίωση έτερου δικαιώματος.
2α. Δύναται να καταβληθεί δεύτερη σύνταξη με τις προϋποθέσεις της παρ. 1 και των λοιπών ισχυουσών ειδικών διατάξεων θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος αιρετών α΄ και β΄ Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε περιπτώσεις συνταξιούχων του πρώην Δημοσίου μέχρι 12/5/2016, οι οποίοι έχουν χρόνο ασφάλισης ως αιρετοί που λογίζεται ως συντάξιμος, ακόμη και στην περίπτωση που ο χρόνος αυτός συμπίπτει με χρόνο έτερης συντάξιμης υπηρεσίας στο πρώην Δημόσιο και έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές και για τις δύο ιδιότητες.
2β. Δύναται να καταβληθεί σε όσους καθίστανται συνταξιούχοι του πρ. Δημοσίου, κατ΄εφαρμογή του Ν. 4387/2016, οι οποίοι έχουν διανύσει χρόνο ασφάλισης με δύο ιδιότητες στο πρώην Δημόσιο, η μία εξ αυτών του αιρετού α΄ και β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ακόμη και στην περίπτωση που ο χρόνος ασφάλισης ή μέρος αυτού συμπίπτει σ'αυτές και εφόσον είναι συντάξιμος και για τις δύο υπηρεσίες και έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές, είτε: α) μία ανταποδοτική σύνταξη η οποία ως βάση υπολογισμού θα λαμβάνει υπόψη το άθροισμα των συντάξιμων αποδοχών του χρόνου ασφάλισης που έχει διανυθεί και με τις δύο ιδιότητες από το 2002 και μετά, είτε β) δύο ανταποδοτικές συντάξεις, εφόσον ο χρόνος που έχει διανυθεί σε μία από τις ως άνω ιδιότητες μέχρι 31/12/2016 επαρκεί για την θεμελίωση δεύτερου συνταξιοδοτικού δικαιώματος,
Τα οικονομικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των παρ. 2α και 2β εκκινούν από 20.4.2022 και σε περίπτωση μεταγενέστερης υποβολής της σχετικής αίτησης, από αιτήσεως. Τυχόν απορριφθείσες αιτήσεις, επανεξετάζονται και παράγουν οικονομικά αποτελέσματα από την ημερομηνία υποβολής της αρχικής αιτήσεως και σε καμία περίπτωση πριν την 20.4.2022.
2γ. Στις ανωτέρω περιπτώσεις τα ποσά σύνταξης που τυχόν επιστρέφονται σύμφωνα με το άρθρο 96 του ΠΔ 169/2007, προκειμένου να καταστεί ο χρόνος συντάξιμος και να δοθεί δεύτερη σύνταξη, συμψηφίζονται με τις δικαιούμενες συντάξεις έως οριστικής εξοφλήσεως. Το εναπομείναν επιστρεπτέο ποσό παρακρατείται σε μηνιαίες δόσεις από το

ποσό της δικαιούμενης σύνταξης και έως οριστικής εξοφλήσεως, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις περί αναζήτησης αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών.».

Άρθρο Τέταρτο
Υπαγωγή στην ασφάλιση του Ενιαίου Δημοσιογραφικού Οργανισμού Επικουρικής Ασφαλίσεως και Περιθάλψεως (Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π.) – Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 3 του α.ν. 248/1967

Στο τέλος της περ. γ) της παρ.1Α του άρθρου 3 του α.ν. 248/1967 (Α'243), περί υπαγόμενων στην ασφάλιση του Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π., προστίθεται δεύτερο εδάφιο και η παρ. 1 διαμορφώνεται ως εξής:
«1.Α. Στην ασφάλιση του Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π. υπάγονται για επικουρική ασφάλιση (παροχή μηνιαίας επικούρησης): α) άπαντα τα μέλη των Ενώσεων του άρθρου 1 του παρόντος, β) όλοι οι μισθωτοί σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Ψυχαγωγίας που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως του τρόπου διανομής, εκπομπής ή μετάδοσης, καθώς και οι μισθωτοί σε πρακτορεία ειδήσεων και γραφεία τύπου. Από την ασφάλιση του προηγούμενου εδαφίου εξαιρούνται όσοι υπάγονται στην επικουρική ασφάλιση των αλληλοβοηθητικών σωματείων με την επωνυμία «Επικουρικό Ταμείο Αρωγής Συντακτών Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Εύβοιας» (Ε.Τ.Α.Σ.) και «Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Συντακτών Πελοποννήσου - Ηπείρου - Νήσων» (Τ.Ε.Α.Σ.) και γ) οι ιδιοκτήτες, εταίροι, μέτοχοι των επιχειρήσεων της περίπτωσης β, ανάλογα με τη νομική μορφή της επιχείρησης, και έως δύο (2) φυσικά πρόσωπα ανά μέσο, με βάση το ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαιό τους, κατόπιν αιτήσεώς τους. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται και στους ιδιοκτήτες, εταίρους, μετόχους επιχειρήσεων της περ. β' στις οποίες απασχολούνται λιγότερα από 5 άτομα, σύμφωνα με τις καταστατικές διατάξεις του ΕΔΟΕΑΠ, εφόσον είναι εγγεγραμμένες στο μητρώο ηλεκτρονικού τύπου και στο μητρώο έντυπου τύπου της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης .
Β. Στην ασφάλιση του Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π. υπάγονται για παροχή ιατροφαρμακευτικής-νοσοκομειακής περίθαλψης τα πρόσωπα της παραγράφου 1.Α και οι συνταξιούχοι του Οργανισμού.
Γ. Στην ασφάλιση του Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π. υπάγονται για εφάπαξ παροχή όσα από τα πρόσωπα της παραγράφου 1.Α ήταν ήδη ασφαλισμένα στον Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π. ή σε κλάδο πρόνοιας άλλου φορέα υποχρεωτικής ασφάλισης.».

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ»

Το ως άνω σχέδιο διατάξεων, μαζί με την από 29.10.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 και τις αντίστοιχες αιτιολογικές εκθέσεις αυτών, υποβλήθηκε για γνωμοδότηση στις 4.11.2026 στο Ελεγκτικό Συνέδριο με το ΑΠ 178567 ΕΞ 2026/3.11.2026 έγγραφο

του Διευθυντή του Ιδ. Γραφείου του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και διαβιβάσθηκε, περαιτέρω, με το ΑΠ 52121/Φ17/4.11.2026 έγγραφο της Υπηρεσίας Επιτρόπου στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Όγδοο Τμήμα του Δικαστηρίου. Τηρήθηκε η προβλεπόμενη, στο άρθρο 56 του ν. 4820/2021, διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας απεστάλη το από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης περί παροχής διευκρινίσεων, το περιεχόμενο του οποίου ελήφθη υπόψη, κατά τη διατύπωση των ειδικών παρατηρήσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου [πρβλ. Πρακτικά της 6ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας (Δ΄ Θερινό Τμήμα) του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 4.8.2026, σκ. 11, καθώς και της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 25.5.2026, σκ. 17]. Κατόπιν τούτων, το Τμήμα επεξεργάστηκε σχέδιο γνωμοδότησης, το οποίο ακολούθως προωθήθηκε στη Μείζονα Ολομέλεια του Δικαστηρίου, προκειμένου να γνωμοδοτήσει, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 10 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Γεώργιος Βοΐλης διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«**1.** Εισάγουμε ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς γνωμοδότηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 98 παρ. 1 περ. δ΄ του Συντάγματος καθώς και αυτές των άρθρων 10 παρ. 1 και 36 περ. β΄ του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις», σχέδια τεσσάρων άρθρων με τίτλους «Έναρξη και λήξη ασφάλισης στον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) μελών Νομικών Προσώπων – προσθήκη νέου άρθρου 39Β του ν. 4387/2016» (άρθρο πρώτο), «Συμπληρωματική προστασία δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου» (άρθρο δεύτερο), «Προϋποθέσεις παροχής χορηγίας αιρετών πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης – ρυθμίσεις συντάξεων δημάρχων» (άρθρο τρίτο) και «Υπαγωγή στην ασφάλιση του Ενιαίου Δημοσιογραφικού Οργανισμού Επικουρικής Ασφαλίσεως και Περιθάλψεως (Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π.) – Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 3 του α.ν. 248/1967» (άρθρο τέταρτο), τα οποία πρόκειται να ενταχθούν στο σχέδιο νόμου του ως άνω Υπουργείου με τίτλο «Κανόνες στη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στην αγορά εργασίας – Προστασία εργαζομένων στις πλατφόρμες – Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/2831 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2024 – Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις – Λοιπές Διατάξεις», απεστάλησαν δε στη Γενική Επιτροπεία της

Επικρατείας με το ΑΠ 178567 ΕΞ 2026/3.11.2026 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

2. Οι προτεινόμενες διατάξεις διαρθρώνονται σε τέσσερα ενιαία άρθρα. Με το πρώτο εξ αυτών προστίθεται νέο άρθρο 39Β στον ν. 4387/2016, αφορούν στη διαδικασία εγγραφής και υπαγωγής συμμετεχόντων σε νομικά πρόσωπα στον e-ΕΦΚΑ, καθώς και στη διαδικασία λήξης της ασφάλισης αυτών στο ίδιο νομικό πρόσωπο. Οι διατάξεις δε του άρθρου αυτού περιέχουν κυρίως ρυθμίσεις παρομοίου περιεχομένου με τις διατάξεις του άρθρου 39Α του ν. 4387/2016, το οποίο ρυθμίζει τις ίδιες ως άνω διαδικασίες για τους μη μισθωτούς και προστέθηκε στον εν λόγω νόμο με το άρθρο 22 του ν. 4892/2022, ενώ ακολούθως τροποποιήθηκε με το άρθρο 135 του ν. 5078/2023.

3. Περαιτέρω, με το δεύτερο υπό γνωμοδότηση άρθρο εισάγεται ρύθμιση προβλέπουσα ρητώς ότι η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 91 του ν. 5322/2026 περί προστασίας δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου δεν δύναται να επιφέρει οιαδήποτε μείωση στις ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις λόγω θανάτου, όπως το ύψος αυτών είχε διαμορφωθεί την 31.8.2026.

4. Επιπροσθέτως, με τις προτεινόμενες διατάξεις του τρίτου υπό επεξεργασία άρθρου τίθενται οι κατωτέρω αναφερόμενες ουσιαστικές ρυθμίσεις:

4.1. Με τις διατάξεις της περ. α’ της παρ. 1 του εν λόγω άρθρου ουσιαστικώς επιδιώκεται η διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής της διατάξεως της περ. α’ της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, ώστε να δύναται να απονεμηθεί η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή μηνιαία χορηγία και σε όσους διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη, ενώ για τη συμπλήρωση της απαιτούμενης για τη θεμελίωση του σχετικού συνταξιοδοτικού δικαιώματος των ως άνω προσώπων εικοσαετίας προσμετρώνται συλλήβδην τα χρόνια υπηρεσίας και στους δύο βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, ήτοι αρκεί συνολική πραγματική υπηρεσία είκοσι ετών σε θέσεις αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου, Προέδρου Κοινότητας, νομαρχιακού, δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου. Προσέτι, για την ενεργοποίηση του δικαιώματος αυτού οι εισαγόμενες ρυθμίσεις απαιτούν τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας των ανωτέρω προσώπων, ενώ περαιτέρω προβλέπεται ότι ο υπολογισμός της μηνιαίας χορηγίας θα λάβει χώρα συμφώνως προς τις διατάξεις του ν. 4387/2016. Τέλος, ορίζεται ότι τα οικονομικά αποτελέσματα των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδοτήσεως επέρχονται από την έναρξη ισχύος του υπό εξέταση άρθρου, καθώς και ότι τα οικονομικά αποτελέσματα των αιτήσεων συνταξιοδοτήσεως, οι οποίες έχουν απορριφθεί και δύνανται να επανυποβληθούν δυνάμει των προτεινόμενων διατάξεων, επέρχονται από την ημερομηνία υποβολής της νέας αιτήσεως.

4.2. Με τις διατάξεις της περ. β’ της ίδιας παραγράφου του αυτού προς γνωμοδότηση άρθρου προβλέπεται ότι οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αιρετούς Περιφερειάρχες, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν και χρόνο πραγματικής υπηρεσίας αιρετού Νομάρχη,

Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας, οριζομένου, επιπλέον, ότι στην περίπτωση αυτή, ο προσμετρούμενος για τη θεμελίωση δικαιώματος λήψης χορηγίας χρόνος πραγματικής υπηρεσίας στη θέση Περιφερειάρχη δεν αξιοποιείται για τη θεμελίωση έτερου δικαιώματος.

4.3. Με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του ίδιου προτεινόμενου άρθρου ρυθμίζονται θέματα που αφορούν, κατά περίπτωση, στην καταβολή δεύτερης ή αυξημένης σύνταξης αφενός σε πρόσωπα που είχαν καταστεί συνταξιούχοι του πρώην Δημοσίου πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (περ. α') και αφετέρου σε όσους συνταξιοδοτούνται κατ' εφαρμογή του τελευταίου αυτού νόμου (περ. β'), εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος απονομής χορηγίας αιρετών ΟΤΑ με βάση τις ήδη ισχύουσες ειδικές προς τούτο διατάξεις (ν. 91/1943, ν. 1770/1944, ν. 293/1976, ν. 1205/1981, ν. 1518/1985, ν. 1902/1990, ν. 1976/1991, ν. 2703/1999, άρθρο 1 παρ. 11 του π.δ. 169/2007, άρθρο 4 παρ. 19 ν. 3513/2006, κ.λπ.), αλλά και τις εισαγόμενες διατάξεις της παρ. 1 του εν λόγω άρθρου. Όσον αφορά δε στα πρόσωπα της περ. α' της παρ. 2 του τρίτου άρθρου ρητώς ορίζεται ότι ο χρόνος ασφάλισης υπό την ιδιότητα του αιρετού ΟΤΑ λογίζεται συντάξιμος, ακόμη και στην περίπτωση που ο ίδιος χρόνος συμπίπτει με χρόνο έτερης συντάξιμης υπηρεσίας στο πρώην Δημόσιο, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές και για τις δύο ιδιότητες. Εξ ετέρου, όσον αφορά στα πρόσωπα της περ. β' της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, ήτοι σε όσους καθίστανται συνταξιούχοι του πρώην Δημοσίου υπό την ισχύ του ν. 4387/2016 έχοντας παράλληλα υπηρετήσει σε θέση αιρετού α' και β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησης του αυτού χρόνου ασφάλισης ή μέρος αυτού, υπό την προϋπόθεση ότι είναι συντάξιμος και για τις δύο υπηρεσίες και έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές και για τις δύο ιδιότητες, είτε μέσω της καταβολής μίας ανταποδοτικής σύνταξης με συνυπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών και από τις δύο ιδιότητες από το έτος 2002 και εφεξής είτε μέσω της καταβολής δύο ανταποδοτικών συντάξεων, εφόσον πληρούνται οι ειδικότερες προϋποθέσεις θεμελίωσης δεύτερου συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Περαιτέρω, ως χρόνος εφαρμογής των διατάξεων της παραγράφου αυτής, ακόμη και για ήδη απορριφθείσες αιτήσεις για τις οποίες παρέχεται δυνατότητα επανυποβολής, ορίζεται η 20^{η}.4.2022 ή η, μεταγενέστερη αυτής, ημερομηνία υποβολής αιτήσεως λήψης δεύτερης ή αυξημένης σύνταξης. Ακολούθως, με τις διατάξεις της περ. γ' της αυτής παραγράφου του ίδιου άρθρου προβλέπεται ο συμψηφισμός ποσών σύνταξης – τα οποία τυχόν επιστρέφονται σύμφωνα με το άρθρο 96 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007), προκειμένου να καταστεί ο χρόνος συντάξιμος και να δοθεί δεύτερη ή αυξημένη σύνταξη – με τυχόν αναδρομικώς οφειλόμενα ποσά σύνταξης, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά, σε περίπτωση εναπομείναντος επιστρεπτέου ποσού, των ισχυουσών διατάξεων περί μηνιαίων παρακρατήσεων από το ποσό της δικαιούμενης σύνταξης έως οριστικής εξοφλήσεως.

5. Τέλος, με τις διατάξεις του υπό εξέταση τέταρτου άρθρου τροποποιείται η περ. γ' της παρ. 1Α του άρθρου 3 του α.ν. 248/1967, όπως ισχύει, ώστε να δύνανται να υπαχθούν στην ασφάλιση του Ενιαίου Δημοσιογραφικού Οργανισμού Επικουρικής Ασφάλισης και Περιθάλψεως (Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π.), σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και των καταστατικών διατάξεων του Οργανισμού και οι ιδιοκτήτες, εταίροι και μέτοχοι επιχειρήσεων της Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Ψυχαγωγίας, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από πέντε εργαζομένους, εφόσον οι επιχειρήσεις αυτές είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Ηλεκτρονικού Τύπου και Μητρώο Έντυπου Τύπου της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης.

6. Κατόπιν τούτων, το υπό εξέταση πρώτο άρθρο, έχον ως αντικείμενο τη διαδικασία εγγραφής και υπαγωγής συμμετεχόντων σε νομικά πρόσωπα στον e-ΕΦΚΑ, καθώς και τη διαδικασία λήξης της ασφάλισης αυτών στο ίδιο νομικό πρόσωπο, και το προτεινόμενο τέταρτο άρθρο, θεσπίζον τη διεύρυνση της δυνατότητας υπαγωγής στην επικουρική ασφάλιση και δη σε έναν συγκεκριμένο φορέα αυτής (Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π.), ουδόλως άπτονται των προϋποθέσεων θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος ή του ύψους των καταβαλλόμενων συντάξεων του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων. Ως εκ τούτου, δεν καθιδρύεται εν προκειμένω η υποχρεωτική, από τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ΄ του Συντάγματος και 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021, γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

7. Περαιτέρω, ούτε με βάση τη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021 μπορούν να εισαχθούν παραδεκτώς για γνωμοδότηση τα επίμαχα άρθρα, αφού με αυτά δεν θεσπίζονται το πρώτον ουσιώδεις και μείζονες, ως προς την έκταση και τη σημασία τους, μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο σύστημα ασφάλισης εν γένει ή σε επιμέρους κλάδους, τομείς ή λειτουργίες αυτού, ενώ ειδικά από την εφαρμογή του προτεινόμενου τέταρτου άρθρου προκύπτει ότι θα ωφεληθεί μεμονωμένη κατηγορία δικαιούχων και δη μέρος μόνο των δραστηριοποιούμενων στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Ψυχαγωγίας, οι οποίοι θα μπορούν πλέον να υπαχθούν στην ασφάλιση του Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π. (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 5ης Ειδ. Συν. της 2.12.2024). Εξάλλου, ούτε από την εφαρμογή τους προκαλείται αποδεδειγμένα σημαντική δημοσιονομική επίπτωση στον κρατικό προϋπολογισμό ή στους προϋπολογισμούς του e-ΕΦΚΑ και του Ε.Δ.Ο.Ε.Α.Π., δοθέντος ότι στην 29103/29.10.2026 οικεία έκθεση οικονομικών συνεπειών ρύθμισης, η οποία συντάχθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συνοδεύει το σχέδιο των εξεταζόμενων διατάξεων, αναφέρεται ότι η εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου άρθρου «ενδέχεται να επιφέρει μεταβολές στα έσοδα [του e-ΕΦΚΑ], ενώ δεν προκύπτει άμεση δαπάνη, πέραν τυχόν κόστους προσαρμογής των πληροφοριακών του συστημάτων» και ότι η εφαρμογή των διατάξεων του τέταρτου άρθρου «ενδέχεται να επιφέρει πρόσθετα έσοδα από

ασφαλιστικές εισφορές, αλλά και πρόσθετες δαπάνες ασφαλιστικών παροχών στον προϋπολογισμό του ΕΔΟΕΑΠ, χωρίς άμεση επιβάρυνση του προϋπολογισμού του ΥΠΕΚΑ». Κατόπιν τούτων, νόμιμος λόγος που να δικαιολογεί τη διατύπωση γνώμης επί των ως άνω εξεταζόμενων διατάξεων δεν συντρέχει (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 1ης Ειδ.Συν. της 26.2.2025, 5ης Ειδ. Συν. της 2.12.2024, 7ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023).

8. Αντιθέτως, οι προτεινόμενες διατάξεις του δεύτερου άρθρου, με τις οποίες εισάγεται οριζόντια ρύθμιση για το ελάχιστο ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων στους δικαιούχους σύνταξης λόγω θανάτου, έχουν συνταξιοδοτικό περιεχόμενο, καθώς τυγχάνουν εφαρμογής στα πρόσωπα που υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 5ης Ειδ. Συν. της 17.7.2026, σκ. 7). Επίσης, και οι εξεταζόμενες διατάξεις του τρίτου άρθρου, με τις οποίες ρυθμίζονται τα αναφερόμενα στη σκέψη 4 θέματα, έχουν συνταξιοδοτικό περιεχόμενο, καθόσον αφορούν αφενός σε απονομή χορηγίας στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία κατά τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕλΣυν Ολ. 269/2025, 826/2011, 1760/2010), περιλαμβάνεται στην έννοια της σύνταξης (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026, σκ. 17), και αφετέρου στις προϋποθέσεις καταβολής δεύτερης σύνταξης στους συνταξιούχους του πρώην Δημοσίου, οι οποίοι κατέστησαν συνταξιούχοι προ της ενάρξεως ισχύος του ν. 4387/2016, και στις προϋποθέσεις καταβολής δύο ανταποδοτικών συντάξεων ή μίας αυξημένης τοιαύτης εάν οι ανωτέρω κατέστησαν συνταξιούχοι μετά από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016. Συνεπώς, πρόκειται για διατάξεις για τις οποίες καθιδρύεται η υποχρεωτική, από τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ΄ του Συντάγματος, γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και, ως εκ τούτου, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιόν του προς γνωμοδότηση (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 1ης Γεν. Συν. της 11.2.2026, σκ. 7, και της 2ης Ειδ. Συν. της 31.3.2025, σκ. 2).

9. Ειδικότερα οι προτεινόμενες ρυθμίσεις της παρ. 1 του τρίτου άρθρου εισάγονται παραδεκτώς προς γνωμοδότηση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, παρά το ότι είναι παρεμφερείς με αυτές για τις οποίες η Μείζων Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου γνωμοδότησε στην 4η Ειδική Συνεδρίαση της 15.6.2026, καθώς οι προγενέστερες διατάξεις έχουν εν μέρει ουσιωδώς διαφορετικό περιεχόμενο σε σχέση με τις εξεταζόμενες διατάξεις (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, σκ. 7, και εξ αντιδιαστολής ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 2.3.2022, σκ. 3). Ειδικότερα: α) Σε σχέση με την προγενέστερη διάταξη έχει απαλειφθεί η προϋπόθεση της αποκτήσεως της ιδιότητας αιρετού β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοικήσεως πριν την ισχύ του ν. 4093/2012. β) Με τις εξεταζόμενες διατάξεις θεσπίζονται διακριτές ρυθμίσεις για τους αιρετούς Νομάρχες (περ. α' της παρ. 1 του τρίτου άρθρου) και για τους αιρετούς Περιφερειάρχες (περ. β' της παρ. 1 του τρίτου άρθρου), ενώ στην προγενέστερη διάταξη προβλέπετο μία ενιαία ρύθμιση για αμφότερες τις ως άνω περιπτώσεις.

Και γ) Στις προς γνωμοδότηση διατάξεις προβλέπεται ότι ο υπολογισμός του ποσού της δικαιούμενης χορηγίας θα λάβει χώρα βάσει των διατάξεων του ν. 4387/2016, χωρίς να αναφέρεται, σε αντίθεση με την προγενέστερη ρύθμιση, ότι θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του νόμου αυτού «όπως ισχύουν».

10. Επισημαίνουμε, επίσης, ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις της διατάξεως του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος και ως εκ τούτου, πέραν της ήδη περιεχόμενης στον τίτλο του νομοθετήματος ειδικής αναφοράς στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει, οι προτεινόμενες διατάξεις θα πρέπει να ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο του περιέχοντος και έτερες ρυθμίσεις νομοσχεδίου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 5ης Ειδ. Συν. της 17.7.2026, 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026, 3ης Ειδ. Συν. της 25.5.2026, 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 5ης Ειδ. Συν. της 17.11.2025, 4ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 3ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 31.3.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 12.6.2024, 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, 6ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 2ης Ειδ. Συν. της 17.3.2021, κ.ά.).

11. Περαιτέρω, τα υπό επεξεργασία σχέδια άρθρων συνοδεύονται από τις οικείες αιτιολογικές εκθέσεις και την 29103/29.10.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (άρθρο 24 παρ. 5 περ. ε΄ ν. 4270/2014) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στην τελευταία αυτή έκθεση, από την εφαρμογή του δεύτερου άρθρου «δύναται να προκληθεί πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του e-ΕΦΚΑ, εφόσον τα ποσά που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 91 του ν. 5322/2026 είναι χαμηλότερα», ωστόσο, εκτιμάται ότι η οικονομική επιβάρυνση θα είναι (μη προσδιοριζομένου πάντως) περιορισμένου ύψους. Επιπλέον, στην ίδια εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων διαλαμβάνεται ότι από το υπό γνωμοδότηση τρίτο άρθρο προκαλείται «πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του e-ΕΦΚΑ, τόσο για την καταβολή των σχετικών παροχών όσο και για τυχόν αναδρομικά ποσά», ενώ ακολούθως επισημαίνεται ότι «εκκρεμούν περίπου 140 σχετικές αιτήσεις από το έτος 2022, ενώ στις περιπτώσεις δεύτερης σύνταξης η πρόσθετη παροχή αφορά μόνο το ανταποδοτικό μέρος, το οποίο εκτιμάται ενδεικτικά σε 300 έως 400 ευρώ μηνιαίως ανά δικαιούχο», καθώς και ότι «[τ]ο συνολικό ύψος της επιβάρυνσης δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με τα διαθέσιμα στοιχεία, καθώς εξαρτάται από τον αριθμό των αιτήσεων που θα εγκριθούν, το ύψος των επιμέρους παροχών και τα τυχόν αναδρομικά ποσά».

12. Κατόπιν τούτων, οι ως άνω εκθέσεις δεν είναι πλήρεις, καθόσον ουδείς υπολογισμός των δημοσιονομικών επιπτώσεων των προτεινόμενων δεύτερου και τρίτου άρθρων λαμβάνει χώρα. Ειδικότερα, παρά το γεγονός ότι η διοίκηση

ενδείκνυται, χάριν των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 1312/2022), να διαθέτει στοιχεία για τον αριθμό των προσώπων που μπορούν δυνητικά να ωφεληθούν από τις εισαγόμενες ρυθμίσεις, ώστε να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις τους (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026), ως προς το μεν δεύτερο άρθρο ουδεμία τοιαύτη αναφορά γίνεται, ενώ ως προς το εξεταζόμενο τρίτο άρθρο γίνεται απλώς αόριστη αναφορά σε «140 σχετικές αιτήσεις», χωρίς να εξειδικεύεται περαιτέρω εάν οι αιτήσεις αυτές αφορούν στη χορήγηση παροχών εντασσόμενων στην παρ. 1 ή στην παρ. 2 του προτεινόμενου άρθρου ή και στις δύο εξ αυτών ή εάν υπάρχουν και έτεροι δυνητικά ωφελούμενοι, οι οποίοι δεν έχουν υποβάλει εισέτι αιτήσεις για την καταβολή των εν λόγω χορηγιών/συντάξεων. Επιπροσθέτως, ως προς αμφότερα τα προτεινόμενα άρθρα δεν προσδιορίζεται ούτε το ύψος της δαπάνης που θα προκληθεί στον κρατικό προϋπολογισμό ή στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ από τη μελλοντική καταβολή των θεσπιζομένων χορηγιών ή των δεύτερων ή αυξημένων συντάξεων ούτε αναφέρεται ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη ούτε γίνεται ειδική αναφορά για το εάν η δαπάνη που θα διατεθεί για την κάλυψή τους είναι εντός των πλαισίων των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026-2029. Κατόπιν τούτων, δεν πληρούνται σε απόλυτο βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 περ. ε΄ του ν. 4270/2014 (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026, 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, ΕλΣυν Ολ. 5ης Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 5ης Ειδ. Συν. της 20.12.2021).

13. Ειδικότερα, με τις υπό εξέταση διατάξεις του δεύτερου άρθρου επιδιώκεται, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην οικεία αιτιολογική έκθεση, να διασφαλιστεί ότι με την εφαρμογή των νεοπαγών διατάξεων του άρθρου 91 του ν. 5322/2026 – η οποία, κατά τη διάταξη της παρ. 5 του ίδιου άρθρου του εν λόγω νόμου, άρχεται από την καταβολή των δικαιούμενων συντάξεων μηνός Σεπτεμβρίου 2026 και εφεξής – οι ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις λόγω θανάτου δεν θα υπολείπονται των ποσών της 31.8.2026. Δεδομένου ότι στην οικεία αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ασαφώς και αορίστως ότι σκοπείται η προστασία των ήδη καταβαλλόμενων λόγω θανάτου συντάξεων «ανεξαρτήτως των επιμέρους τεχνικών παραμέτρων ή συνδυαστικών εφαρμογών που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό τους», δεν προκύπτει με σαφήνεια η αναγκαιότητα της εισαγόμενης ρυθμίσεως. Ειδικότερα, δεν καθίσταται σαφές εάν η, άνευ της θεσπίσεως της προτεινόμενης ρυθμίσεως, καταβολή μειωμένης συντάξεως θα οφείλετο πράγματι σε αμιγώς τεχνικά ζητήματα και όχι, για παράδειγμα, εκ του λόγου ότι η από 1.9.2026 επαναφορά της συντάξεως λόγω θανάτου από το 35 % της αρχικής συντάξεως που δικαιούτο ή είχε δικαιωθεί ο θανών στο 70 % αυτής για όσους συνταξιούχους του Δημοσίου είχε πράγματι εφαρμοστεί η διάταξη της παρ.

5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 5ης Ειδ. Συν. της 17.7.2026, σκ. 19) συνεπάγεται την εφαρμογή των σχετικών περί της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) διατάξεων.

14. Περαιτέρω, οι υπό επεξεργασία διατάξεις της περ. α' της παρ. 1 του τρίτου άρθρου, με τις οποίες επιδιώκεται η επέκταση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος της χορηγίας και σε όσους απέκτησαν για πρώτη φορά την ιδιότητα του αιρετού Νομάρχη έχοντας, παράλληλα, συνολική πραγματική υπηρεσία αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου, Προέδρου Κοινότητας, νομαρχιακού ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη τετραετία αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου, ήτοι η χορήγηση σύνταξης στους αιρετούς του β΄ βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης με την ως άνω ιδιότητα, ακόμα και αν η παρεχόμενη συνολική εικοσαετής υπηρεσία τους αλλά και η ορισθείσα πλήρης τετραετία θητείας τους προέρχεται από την εκλογή τους σε διαφορετικά αιρετά αξιώματα είτε σε ΟΤΑ α΄ είτε/και σε ΟΤΑ β΄ βαθμού, εντάσσονται στο πλαίσιο της ρυθμιστικής εξουσίας του κοινού νομοθέτη να μεταβάλλει για το μέλλον κείμενες συνταξιοδοτικές διατάξεις, με τη διαμόρφωση, ειδικότερα των προϋποθέσεων και του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων, κατ΄ αντικειμενικό τρόπο (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1864/2019, σκ. VI). Παρίστανται δε δικαιολογημένες στο μέτρο που προβλέπουν την προσμέτρηση στον απαιτούμενο χρόνο εικοσαετούς υπηρεσίας του χρόνου θητείας σε θέση νομαρχιακού συμβούλου, συνεκτιμωμένου ότι για την προσμέτρηση της απαιτούμενης από τη διάταξη της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 εικοσαετίας προσμετράται η θητεία σε θέση δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου και ότι ο νομοθέτης, εντός του περιθωρίου εκτιμήσεώς που διαθέτει για την οργάνωση των χορηγιών ως προς τους όρους και τις προϋποθέσεις καταβολής τους, έχει πάντως απονείμει δικαίωμα χορηγίας και στους αιρετούς Νομάρχες και τους προέδρους των Ν.Α.

15. Ωστόσο, ο τρόπος που επιχειρείται να θεσμοθετηθούν οι ως άνω διατάξεις, ήτοι μέσω της θεσπίσεως νέας ρυθμίσεως και όχι μέσω της τροποποιήσεως της υφιστάμενης διατάξεως της περ. α΄ της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, ενδέχεται να έχει ως συνέπεια η εξεταζόμενη διάταξη κατά την εφαρμογή της να εγείρει ζητήματα παραβιάσεως της θεσπιζόμενης στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχής της ισότητας – λαμβανομένου υπόψη ότι σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 80 παρ. 1 και 73 παρ. 2 του Συντάγματος, οι συνταξιοδοτικές διατάξεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά και δεν επιτρέπεται με διασταλτική ερμηνεία ή ανάλογη ή επεκτατική εφαρμογή τους να διευρύνεται ο κύκλος των δικαιουμένων σύνταξης προσώπων ή να καθίστανται ευνοϊκότερες οι προϋποθέσεις αναγνώρισης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ΕλΣυν Ολ. 550/2023, 1701/2022, 550/2017, 1516/2016, 3409/2014) – στο μέτρο που για τη θεμελίωση δικαιώματος καταβολής της μηνιαίας χορηγίας της εν λόγω διατάξεως του ν. 3513/2006, οι εκλεγέντες σε θέσεις Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας δεν δύναται να προσμετρήσουν την πραγματική τους υπηρεσία σε θέση αιρετού

Νομάρχη ή νομαρχιακού συμβούλου (βλ. και ΕλΣυν Τρ. Τμ. 147/2026). Τούτο δε διότι οι υπό εξέταση διατάξεις αφορούν μόνο όσους διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη, η τοιαύτη δε διαφοροποίηση μεταξύ αυτών και των εκλεγέντων σε θέσεις Δημάρχων ή Προέδρων Κοινότητας δεν αιτιολογείται ειδικά στην οικεία αιτιολογική έκθεση (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ.Συν. της 15.6.2026, σκ. 19, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 1ης Ειδ.Συν. της 17.1.2024, σκ. 8 με περαιτέρω παραπομπές).

16. Επίσης, η αόριστη και ασαφής παραπομπή στον ισχύοντα ν. 4387/2016 αναφορικά με τον τρόπο υπολογισμού του ποσού της προτεινόμενης προς αναγνώριση χορηγίας ενδέχεται να δημιουργήσει ερμηνευτικές δυσχέρειες κατά την εφαρμογή των υπό εξέταση διατάξεων, λαμβάνοντας υπόψη το νέο σύστημα υπολογισμού συντάξεων, καθώς και τα οριζόμενα με τις μεταβατικές διατάξεις αυτού, αφής στιγμής οι δικαιούχοι αυτών θεμελιώνουν το σχετικό δικαίωμα μηνιαίας χορηγίας (εικοσαετή σχετική υπηρεσία), αλλά και συμπληρώνουν το απαιτούμενο όριο ηλικίας σε διαφορετικούς χρόνους (ήτοι σε σχέση με τον ν. 4387/2016 όσο και με την έναρξη ισχύος της προτεινόμενης διάταξης). Επιπλέον, η αοριστία αυτή δεν επιτρέπει να εκτιμηθεί εάν αποφεύγονται κίνδυνοι όπως η εισαγωγή διακρίσεων σε σχέση με τις κατηγορίες των δικαιούχων της περ. α΄ της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, όσον αφορά τα ποσοστά αναπλήρωσης που τυχόν εφαρμόζονται κατά τον υπολογισμό του ανταποδοτικού τμήματος της σύνταξής τους κατ' άρθρο 8 του ν. 4387/2016. Οι ως άνω ερμηνευτικές δυσχέρειες και ο ανωτέρω κίνδυνος, οι οποίες έχουν ήδη επισημανθεί από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026, σκ. 21), δεν αίρονται εκ μόνης της απαλείψεως από την προτεινόμενη διάταξη των λέξεων «όπως ισχύουν», οι οποίες υφίσταντο στην προγενεστέρα, ομοίου περιεχομένου διάταξη.

17. Επιπροσθέτως, με τις εισαγόμενες διατάξεις της περ. β' της παρ. 1 του τρίτου άρθρου προβλέπεται «ανάλογη εφαρμογή» των ως άνω ουσιαστικών ρυθμίσεων στους αιρετούς Περιφερειάρχες. Τοιουτοτρόπως, ωστόσο, θεσπίζεται νέα κατηγορία δικαιούχων της μηνιαίας χορηγίας της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, η οποία δεν εναρμονίζεται με τη σαφή δικαιοπολιτική επιλογή του νομοθέτη περί της σταδιακής καταργήσεως της απονομής βουλευτικής συντάξεως ή χορηγίας και την προσμέτρηση της σχετικής θητείας στο συνολικό χρόνο υπηρεσίας ή ασφάλισης των βουλευτών και των αιρετών των ΟΤΑ αντίστοιχα (βλ. και κατωτέρω σκ. 20). Και ναι μεν οι Περιφερειάρχες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υποπαραγράφου Β1 α της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά τη γραμματική διατύπωση αυτού, ωστόσο, δοθέντος ότι σε αυτό υπάγονται, πλην άλλων, οι Δήμαρχοι, η τοιαύτη διαφοροποίηση μεταξύ αιρετών α' και β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν αποσαφηνίζεται στην αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου αυτού. Ωσαύτως, δεν προβλέπεται σαφώς στη διάταξη αυτή ποιος είναι ο απαιτούμενος χρόνος

πραγματικής υπηρεσίας σε θέση αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας, και δη εάν για τη θεμελίωση δικαιώματος καταβολής χορηγίας από Περιφερειάρχη απαιτείται τουλάχιστον μία πλήρης τετραετία αιρετού Νομάρχη ή Δημάρχου ή Προέδρου αυτού, όπως απαιτεί η διάταξη της περ. α' της παρ. 1 του αυτού άρθρου, η οποία εφαρμόζεται «αναλόγως», ή όχι.

18. Επιπλέον, ειδικώς η πρόβλεψη ότι στην περίπτωση που προσμετρηθεί ο χρόνος ασφάλισης με την ιδιότητα του Περιφερειάρχη για τη συμπλήρωση της απαιτούμενης για την παροχή χορηγίας εικοσαετίας, ο χρόνος αυτός «δεν αξιοποιείται για τη θεμελίωση έτερου δικαιώματος» ενδέχεται να εγείρει κατά την εφαρμογή της ζητήματα παραβιάσεως της θεσπιζόμενης στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχής της ισότητας, αφού, για παράδειγμα, ειδικώς οι Περιφερειάρχες δεν δύναται να αξιοποιήσουν συνταξιοδοτικώς παράλληλο χρόνο ασφάλισης ως αιρετοί και δημόσιοι υπάλληλοι ή λειτουργοί αντίστοιχα, σε αντίθεση με την εισαγόμενη ουσιαστική ρύθμιση της περ. α' της παρ. 2 του τρίτου άρθρου για τους λοιπούς αιρετούς των ΟΤΑ που έχουν καταστεί συνταξιούχοι του πρώην Δημοσίου μέχρι την 12.5.2016, σύμφωνα με την οποία ο χρόνος ασφάλισης υπό την ιδιότητά τους ως αιρετοί λογίζεται συντάξιμος ακόμη και στην περίπτωση που ο χρόνος αυτός συμπίπτει με χρόνο έτερης συντάξιμης υπηρεσίας στον πρώην Δημόσιο, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές και για τις δύο ιδιότητες. Επισημαίνεται δε ότι οι διατάξεις της παρ. 2 του τρίτου άρθρου αναφέρονται εν γένει σε όλους τους αιρετούς των ΟΤΑ, χωρίς να εξαιρούν από το πεδίο εφαρμογής των τους Περιφερειάρχες, όπερ δύναται να δημιουργήσει ερμηνευτικά ζητήματα κατά την εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων.

19. Με τις διατάξεις της παρ. 2 του τρίτου άρθρου θεσμοθετούνται, κατά περίπτωση, οι προϋποθέσεις καταβολής δεύτερης σύνταξης ή οι προϋποθέσεις καταβολής δεύτερης ανταποδοτικής σύνταξης ή μίας αυξημένης τοιαύτης σε αιρετούς α' και β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι είτε είχαν καταστεί συνταξιούχοι του πρώην Δημοσίου πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (περ. α') είτε συνταξιοδοτούνται κατ' εφαρμογή του τελευταίου αυτού νόμου (περ. β'). Οι τιθέμενες ουσιαστικές ρυθμίσεις ασφαλώς εντάσσονται στην ευχέρεια του νομοθέτη να οργανώσει τους όρους και τις προϋποθέσεις του ειδικού συστήματος των χορηγιών των αιρετών α' και β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ωστόσο, ούτε από τη γραμματική τους διατύπωση ούτε από την οικεία αιτιολογική έκθεση προκύπτει με σαφήνεια η συστηματική σχέση των προτεινόμενων διατάξεων με τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παρ. 14 του άρθρου 58 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, δυνάμει της οποίας εξαιρούνται από τους περιορισμούς των διατάξεων των άρθρων 8-13 του άρθρου 58 του ίδιου Κώδικα (περί συρροής συντάξεων από το Δημόσιο Ταμείο) μόνο χορηγίες δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων, που είχαν αποχωρήσει από την υπηρεσία τους μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1984. Πράγματι, οι προτεινόμενες ρυθμίσεις επηρεάζουν ή τροποποιούν ουσιωδώς τον τρόπο εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, χωρίς όμως να

την τροποποιούν ευθέως ή να περιέχουν αναδιατύπωση του περιεχομένου της. Τούτο δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης, καθώς μπορεί να δημιουργήσει ερμηνευτικές ασάφειες και να επιφέρει σύγχυση, καθιστώντας δυσχερή την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων από τη συνταξιοδοτική διοίκηση. Για λόγους, ως εκ τούτου, ασφάλειας, σαφήνειας και προβλεψιμότητας, ενδείκνυται να τροποποιηθούν και αναδιατυπωθούν και οι διατάξεις του Συνταξιοδοτικού Κώδικα που επηρεάζονται από τις υπό ψήφιση ρυθμίσεις (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 5ης Ειδ. Συν. της 17.7.2026, βλ. πάντως ΕλΣυν Τρ. Τμ. 784/2026, σκ. 23, σύμφωνα με την οποία «μετά την από 1.1.2017 έναρξη λειτουργίας του ΕΦΚΑ, οπότε η αρμοδιότητα πληρωμής των χορηγιών που είχαν κανονισθεί ή επρόκειτο να κανονισθούν στους εκλεγέντες προ της ισχύος του ν. 4093/2012 δημάρχους ή προέδρους κοινοτήτων περιήλθε πλέον από το Δημόσιο Ταμείο στον ΕΦΚΑ (και ήδη e-ΕΦΚΑ), δεν τυγχάνει εφαρμογής ο απαγορευτικός κανόνας του άρθρου 58 παρ. 8, 14 και 15 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα τόσο για εκείνους στους οποίους είχε ήδη εκκινήσει η πληρωμή της χορηγίας όσο και εκείνους στους οποίους η κανονισθείσα χορηγία δεν ήταν εισέτι πληρωτέα λόγω μη συμπλήρωσης του οικείου ορίου ηλικίας. Ως εκ τούτου, οι ανωτέρω χορηγιούχοι δικαιούνται, από 1.1.2017 ή από τον κατά περίπτωση μεταγενέστερο χρόνο συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας, στην καταβολή της κανονισθείσας χορηγίας παραλλήλως με την έτερη σύνταξή τους από τον ΕΦΚΑ, ήδη e-ΕΦΚΑ»).

20. Περαιτέρω, ενώ όσον αφορά στα πρόσωπα που είχαν ήδη καταστεί συνταξιούχοι του πρώην Δημοσίου πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 ο χρόνος ασφάλισης υπό την ιδιότητα αιρετού ΟΤΑ ρητώς ορίζεται ως συντάξιμος, υπό την προϋπόθεση της καταβολής ασφαλιστικών εισφορών και για την ιδιότητα αυτή και για την ιδιότητα του δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου, σε όσους συνταξιοδοτούνται κατ' εφαρμογή του τελευταίου αυτού νόμου έχοντας διανύσει χρόνο ασφάλισης αφενός ως αιρετοί α' και β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αφετέρου ως δημόσιοι υπάλληλοι ή λειτουργοί θεσμοθετείται η δυνατότητα καταβολής δεύτερης ανταποδοτικής συντάξεως ή μίας αυξημένης τοιαύτης μόνο εφόσον ο χρόνος ασφάλισης «είναι συντάξιμος και για τις δύο υπηρεσίες». Ωστόσο, ούτε από τη γραμματική διατύπωση των διατάξεων των περ. α' και β' της παρ. 2 του άρθρου τρίτου ούτε από την οικεία αιτιολογική έκθεση προκύπτει ο λόγος της διαφορετικής μεταχείρισης των δύο αυτών περιπτώσεων, ιδίως δε εάν αυτή οφείλεται, για παράδειγμα, α) στις διατάξεις της περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3865/2010 (δυνάμει της οποίας τα αιρετά όργανα των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, με εξαίρεση τους προέδρους νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, τους νομάρχες, τους δημάρχους, και τους προέδρους Κοινοτήτων, που επιλέγουν την καταβολή των εξόδων παράστασης αντί των αποδοχών της οργανικής τους θέσης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 8 του ν. 3833/2010, εξακολουθούν να διέπονται από το ασφαλιστικό καθεστώς των φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης, που είχαν πριν

την εκλογή τους, οπότε και ο χρόνος θητείας τους, ως αιρετών οργάνων, θεωρείται ως πραγματική και συντάξιμη υπηρεσία στη θέση από την οποία προέρχονται) και β) στις διατάξεις της υποπαραγράφου Β1 α και ζ της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, (δυνάμει των οποίων, πλην άλλων, i) καταργείται η χορηγία για όσα πρόσωπα αποκτούν την ιδιότητα του δημάρχου από την επομένη έναρξης της ισχύος του ανωτέρω νόμου (12.11.2012) και προβλέπεται ότι τα έτη της θητείας αυτών ως δημάρχων προσμετρώνται στο συνολικό χρόνο ασφάλισής τους, με αποτέλεσμα οι εκλεγέντες για πρώτη φορά μετά τον ν. 4093/2012 δήμαρχοι να διατηρούν αποκλειστικά, ως προς το συνταξιοδοτικό τους καθεστώς, την ιδιότητα του ασφαλισμένου σε κάποιο πρώην ταμείο ασφάλισης ή στο Δημόσιο (ΕλΣυν Ολ. 269/2025) και ii) ορίζεται ότι οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3865/2010, από 1.1.2011 έχουν εφαρμογή για τα πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010, με εξαίρεση τους δημάρχους, καθώς και για τα πρόσωπα του άρθρου 182 του ίδιου ως άνω νόμου, τα οποία λαμβάνουν αντιμισθία). Ούτε, εξάλλου, καθίσταται σαφής η συστηματική ένταξη των προτεινόμενων αυτών ρυθμίσεων στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, όπως για παράδειγμα η σχέση τους με τις προαναφερθείσες διατάξεις των ν. 3865/2010 και 4093/2012, στοιχείο που κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστεί νομοτεχνικά προς αποφυγή ερμηνευτικών αμφισβητήσεων.

21. Πέραν τούτων, η θεμιτή μεταβολή των απόψεων του νομοθέτη τόσο για τη θέσπιση νέας κατηγορίας δικαιούχων της χορηγίας της περ. α’ της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (αιρετοί ΟΤΑ β’ βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης) όσο και για τη χορήγηση, κατά περίπτωση, δεύτερης ή αυξημένης συντάξεως οφείλει να συνοδεύεται από την αποτύπωση των δημοσιονομικών επιπτώσεών της και συγκεκριμένα τον κατ’ ελάχιστον υπολογισμό της προκαλούμενης δαπάνης (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026, σκ. 20, 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, σκ. 8). Στην προκειμένη δε περίπτωση η συνοδεύουσα το εξεταζόμενο τρίτο άρθρο εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, λόγω αφενός των ελλείψεων που αναφέρθηκαν στη σκέψη 12 και αφετέρου της πρόδηλης μη χρήσης επιστημονικών μεθόδων για την παραγωγή επαρκών δημοσιονομικών προβλέψεων, έχει ως αποτέλεσμα το Ελεγκτικό Συνέδριο να μη δύναται να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εισαγόμενης ρύθμισης και ούτω να μη μπορεί εν τοις πράγμασι να επιτελέσει τον ρόλο του περί της διαφωτίσεως της Βουλής, ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτού (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 15.6.2026, σκ. 20, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 25.5.2020, σκ. 17). Πολλώ δε μάλλον που σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, οι βασικοί δημογραφικοί δείκτες για τη Χώρα μας βαίνουν συνεχώς επιδεινούμενοι, κάτι που αναμένεται να δοκιμάσει τις αντοχές του συστήματος δημόσιας ασφάλισης μελλοντικά τόσο στο πεδίο της

βιωσιμότητάς του όσο και στο επίπεδο της επάρκειας των χορηγούμενων παροχών (βλ. την έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη Δημοσιονομική Βιωσιμότητα έτους 2024, σκ. 4, η οποία περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο Γ του τρίτου μέρους της Ετήσιας Έκθεσης 2005 και δη στις σελ. 49 έως 54 αυτής. Ειδικά ως προς τους δημογραφικούς δείκτες, βλ. επίσης την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη γήρανση του πληθυσμού, διαθέσιμη σε https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/65373d1f-3667-4326-ae65-644f740fd67d_en?filename=ip347_en.pdf).

22. Τέλος, στην οικεία αιτιολογική έκθεση δεν αιτιολογείται για ποιο λόγο προκρίνεται η ημερομηνία 20.4.2022 ως χρόνος ενάρξεως των οικονομικών αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2 του τρίτου άρθρου και ιδίως εάν ο προτεινόμενος αυτός χρόνος ενάρξεως σχετίζεται με την 38113/20.4.2022 εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας (ΑΔΑ: 6ΔΗΡ46ΜΤΛΚ-ΚΔΜ), η οποία, ωστόσο, συνιστά απλώς εσωτερικό έγγραφο της διοίκησης χωρίς καμία κανονιστική ισχύ.

23. Παρατηρούμε, τέλος, ότι συνεχίζεται η τάση του συνταξιοδοτικού νομοθέτη να θεσπίζει συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις με τρόπο αποσπασματικό, γεγονός που δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης και δεν διασφαλίζει την τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου ως η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 3ης Ειδ. Συν. της 25.5.2026, 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023).»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Η Σύμβουλος Ιουλία Παπαθεοδώρου, μέλος του Όγδοου Τμήματος, παρουσίασε σχέδιο γνωμοδότησης, αναφορικά με τις προτεινόμενες διατάξεις, το οποίο επεξεργάστηκε το ανωτέρω Τμήμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 10 παρ. 1, 27 περ. α΄ και 56 παρ. 1 του Οργανικού Νόμου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4820/2021, Α΄ 130), όπως ισχύουν, και ενέκρινε σε διάσκεψή του, η οποία έλαβε χώρα στις 17 Νοεμβρίου 2026.

Επακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών της Μείζονος Ολομέλειας, τα οποία ενέκριναν την κάτωθι γνωμοδότηση.

Η γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ι. Επί του παραδεκτού της υπαγωγής των προτεινόμενων διατάξεων για γνωμοδότηση

1. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 73 παρ. 2, 74 και 75 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι τα νομοσχέδια, που υποβάλλονται προς γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες εξ αυτών που καθιδρύουν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να συνοδεύονται υποχρεωτικά από την οικεία αιτιολογική έκθεση και την οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, εφόσον εξ αυτών προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Φορέα απονομής συντάξεων. Ήδη ο κοινός νομοθέτης προβλέπει στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 4820/2021 ότι τέτοια νομοσχέδια που καθιδρύουν την γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι αυτά που αφορούν σε «συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης», ως εκ τούτου, αυτά που, εκ του αποτελέσματος, έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες (βλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026, σκ. 15, καθώς και της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22.11.2023, σκ. 3, με περαιτέρω παραπομπές).

2. Εξάλλου, δοθέντος ότι η άσκηση των γνωμοδοτικών αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου επεκτείνεται, σύμφωνα με τα ρητώς οριζόμενα στο άρθρο 98 παρ.1 περ. δ΄ του Συντάγματος, και σε κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος, το Ελεγκτικό Συνέδριο παραδεκτώς κατά το άρθρο 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021 γνωμοδοτεί και για προτεινόμενες διατάξεις, οι οποίες, αν και δεν έχουν συνταξιοδοτικό κατά την ως άνω συνταγματική έννοια χαρακτήρα, εισάγουν ρυθμίσεις που συνεπάγονται σημαντικές επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του δημόσιου συστήματος ασφάλισης λόγω αφενός της το πρώτον θέσπισης μεγάλων σε έκταση και σημασία μεταρρυθμίσεων που αφορούν στη φύση, δομή ή λειτουργία του δημόσιου συστήματος ασφάλισης, ή σε σημαντικό αριθμό συνταξιούχων ή ασφαλισμένων ή κατηγοριών αυτών και αφετέρου λόγω της πρόκλησης με το αντικείμενο των ρυθμίσεών τους σημαντικών αυξήσεων στις δαπάνες ή στα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού ή των προϋπολογισμών των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (βλ. Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22.11.2023, σκ. 4).

3. Στην προκειμένη περίπτωση, οι ρυθμίσεις των άρθρων πρώτου (περί της διαδικασίας έναρξης και λήξης ασφάλισης μελών νομικών προσώπων στον e-ΕΦΚΑ) και τέταρτου (περί υπαγωγής στην επικουρική ασφάλιση του Ενιαίου Οργανισμού Επικουρικής Ασφαλίσεως και Περιθάλψεως δραστηριοποιούμενων σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Ψυχαγωγίας) δεν υπάγονται στην εκ του Συντάγματος προβλεπόμενη γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Τούτο διότι ούτε από το κείμενό τους ούτε από τις αιτιολογικές τους εκθέσεις προκύπτει ότι οι διατάξεις αυτές αναφέρονται οπωσδήποτε σε απονομή κύριας σύνταξης ή σε προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιώματος κύριας σύνταξης ή αναγνώρισης προϋπηρεσίας ως συντάξιμης σύμφωνα με τη νομοθεσία που ρυθμίζει το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και όσων εξομοιώνονται συνταξιοδοτικά με αυτούς. Περαιτέρω, οι υπό εξέταση ρυθμίσεις ούτε με βάση τη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021 εισάγονται παραδεκτώς προς γνωμοδότηση. Τούτο, διότι οι διατάξεις αυτές συμπληρώνουν υφιστάμενες ρυθμίσεις και δεν θεσπίζουν το πρώτον ουσιώδεις και μείζονες, ως προς την έκταση και τη σημασία τους, μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο σύστημα ασφάλισης εν γένει ή σε επιμέρους κλάδους, τομείς ή λειτουργίες αυτού. Εξάλλου, ούτε από την εφαρμογή τους προκαλείται αποδεδειγμένα σημαντική δημοσιονομική επίπτωση στον κρατικό προϋπολογισμό ή στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ. Ειδικότερα, στην από 29.10.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 διαλαμβάνεται, ως προς το άρθρο πρώτο, ότι: «Οι εν λόγω διατάξεις ρυθμίζουν την έναρξη και λήξη της ασφάλισης μελών, εταίρων και διαχειριστών νομικών προσώπων στον e-ΕΦΚΑ, καθώς και την αυτεπάγγελτη εγγραφή και κατάταξή τους σε ασφαλιστικές κατηγορίες. Η εφαρμογή τους ενδέχεται να επιφέρει μεταβολές στα έσοδα του φορέα από ασφαλιστικές εισφορές, ενώ δεν προκύπτει άμεση δαπάνη, πέραν τυχόν κόστους προσαρμογής των πληροφοριακών του συστημάτων» και ως προς το άρθρο τέταρτο ότι: «Η υπαγωγή στην ασφάλιση του ΕΔΟΕΑΠ διευρύνεται, υπό προϋποθέσεις, ώστε να περιλαμβάνει ιδιοκτήτες, εταίρους και μετόχους επιχειρήσεων Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης που απασχολούν λιγότερα από πέντε (5) άτομα. Η διεύρυνση αυτή ενδέχεται να επιφέρει πρόσθετα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά και πρόσθετες δαπάνες ασφαλιστικών παροχών στον προϋπολογισμό του ΕΔΟΕΑΠ, χωρίς άμεση επιβάρυνση του προϋπολογισμού του ΥΠΕΚΑ» (πρβλ. Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22.11.2023, σκ. 5).

4. Με δεδομένα αυτά, εφόσον με τις ως άνω εξεταζόμενες διατάξεις των άρθρων πρώτου και τέταρτου δεν καθιδρύεται η κατά τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ΄ του Συντάγματος υποχρεωτική γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως αυτή εξειδικεύεται και οριοθετείται στις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021, ούτε συντρέχουν οι προβλεπόμενες στο άρθρο 56 παρ. 2

του ανωτέρω νόμου προϋποθέσεις για την εκφορά γνωμοδότησης επί αυτών, ως διατάξεων που επάγονται σημαντικές επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του δημόσιου συστήματος ασφάλισης, δεν υφίσταται νόμιμος λόγος επεξεργασίας τους και έκδοσης γνωμοδότησης ως προς την ουσία των επιμέρους ρυθμίσεων που θεσπίζουν (πρβλ. Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 22.11.2023, σκ. 6).

5. Αντιθέτως, οι διατάξεις των άρθρων δεύτερου και τρίτου, ενόψει του περιεχομένου και των αιτιολογικών τους εκθέσεων, όπως αυτά θα εκτεθούν ειδικότερα κατωτέρω, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου προς επεξεργασία και έκδοση γνωμοδότησης, καθόσον οι διατάξεις αυτές αναφέρονται σε απονομή κύριας σύνταξης ή σε προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιώματος κύριας σύνταξης ή αναγνώρισης προϋπηρεσίας ως συντάξιμης σύμφωνα με τη νομοθεσία που ρυθμίζει το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και όσων εξομοιώνονται συνταξιοδοτικά με αυτούς. Εξάλλου, ως προς το άρθρο δεύτερο του εξεταζόμενου σχεδίου, επί της συναφούς διάταξης ήδη του άρθρου 91 του ν. 5322/2026 (Α΄ 117), εκδόθηκαν τα Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας (Β΄ Θερινό Τμήμα) του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.7.2026, ενώ ως προς το άρθρο τρίτο του εξεταζόμενου σχεδίου, επί εν μέρει ομοίου περιεχομένου σχεδίου διάταξης εκδόθηκαν τα Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026.

ΙΙ. Γενικές παρατηρήσεις επί των άρθρων δεύτερου και τρίτου

6. Η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει διπλή λειτουργία στην έννομη τάξη. Αυτή αφενός αποσκοπεί στη διατύπωση παρατηρήσεων από νομοτεχνική άποψη και με γνώμονα τις αρχές της καλής νομοθέτησης καθώς και στον έλεγχο της συμβατότητας των προς ψήφιση διατάξεων με τις συνταγματικές διατάξεις καθώς και τις υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις για τη διευκόλυνση του έργου της Βουλής, αφετέρου στη διαφώτιση αυτής ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτού (βλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026, σκ. 16, με περαιτέρω παραπομπές).

7. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια απαιτείται να είναι ειδικά, ενώ δεν επιτρέπεται κατ’ αρχήν η παρείσφρηση συνταξιοδοτικών διατάξεων σε μη ειδικό νόμο, νόμο, δηλαδή, που αποσκοπεί στη ρύθμιση άλλων θεμάτων, μη συνταξιοδοτικών. Στην επιταγή αυτή του Συντάγματος συμμορφώνεται ο νομοθέτης και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις ενταχθούν σε

ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, προσέτι δε, στον τίτλο του νομοθετήματος αυτού, γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026, σκ. 18, με περαιτέρω παραπομπές). Κατ' ακολουθίαν, πρέπει το νομοθέτημα, εντός του οποίου θα περιληφθούν οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις, να συμμορφώνεται με τις ως άνω απαιτήσεις.

8. Περαιτέρω, η Ολομέλεια υπενθυμίζει ότι στον ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α΄ 133) ορίζεται, στο πλαίσιο του Μέρους Γ΄ «Λειτουργία Επιτελικού Κράτους» και δη του Κεφαλαίου Γ΄ αυτού «Νομοπαρασκευαστική Διαδικασία και Καλή Νομοθέτηση», στο άρθρο 57 ότι: «1. Για τους σκοπούς του παρόντος Κεφαλαίου: (α) Ρύθμιση είναι κάθε νομοσχέδιο, προσθήκη ή τροπολογία και κάθε πράξη ή απόφαση, η οποία περιέχει γενικούς και απρόσωπους κανόνες δικαίου. (β) Καλή Νομοθέτηση είναι η πολιτική διαμόρφωσης αρχών και μέσων για τη βελτίωση της ποιότητας των ρυθμίσεων και των διαδικασιών παραγωγής τους. (γ) Ρυθμιστική διακυβέρνηση είναι ο ρυθμιστικός προγραμματισμός και η τήρηση των αρχών Καλής Νομοθέτησης κατά τη σύνταξη, θέσπιση και εφαρμογή των ρυθμίσεων, καθώς και η λήψη μέτρων πολιτικής για την προώθησή τους. (δ) Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης είναι το έγγραφο στο οποίο αποτυπώνεται η αναγκαιότητα της ρύθμισης, καθώς και το σύνολο των οικονομικών, κοινωνικών και άλλων συνεπειών. […]», στο άρθρο 58 ότι: «1. Η ποιότητα των ρυθμίσεων διασφαλίζεται με την τήρηση των αρχών καλής νομοθέτησης, όπως είναι ιδίως: (α) η αναλογικότητα (καταλληλότητα, αναγκαιότητα, εύλογη σχέση μέσου και σκοπού), (β) η απλότητα και η σαφήνεια του περιεχομένου των ρυθμίσεων, (γ) η αποφυγή αντιφατικών ρυθμίσεων ή ρυθμίσεων που αποκλίνουν από τη γενική πολιτική, (δ) η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της ρύθμισης, […] (ζ) η ασφάλεια δικαίου […] 2. Οι αρχές της καλής νομοθέτησης εφαρμόζονται: (α) κατά την κατάρτιση σχεδίων και προτάσεων νόμων, καθώς και κανονιστικών πράξεων, […]» και στο άρθρο 59 ότι: «[…] 3. Σε περίπτωση νομοθετικής μεταβολής, κατά την οποία αντικαθίστανται, τροποποιούνται, προστίθενται ή παρεμβάλλονται άρθρα, παράγραφοι, λέξεις ή καταργούνται ισχύουσες διατάξεις, αναφέρεται ολόκληρο το άρθρο ή Κεφάλαιο, όπως διαμορφώνεται τελικά. Επίσης, δεν επιτρέπονται: (α) η αόριστη παραπομπή σε άλλες διατάξεις, οι οποίες πρέπει να αναφέρονται ρητά και συγκεκριμένα και (β) οι παρεκκλίσεις από πάγιες ή πρόσφατες διατάξεις χωρίς αποχρώντα λόγο.[…]» Προς εκπλήρωση των σκοπών που προαναφέρθηκαν (σκ. 6) και ενόψει των στοιχείων που υποβάλλονται ενώπιόν της, η Ολομέλεια είναι αρμόδια να γνωμοδοτεί και ως προς τη συμβατότητα των εκάστοτε εξεταζόμενων ρυθμίσεων με τις προαναφερθείσες αρχές και καλές πρακτικές νομοθέτησης, οι οποίες

άλλωστε αποτελούν θετό δίκαιο και συμβάλλουν στην ομοιόμορφη ερμηνεία και ευχερέστερη εφαρμογή των διατάξεων (βλ. συναφώς Πρακτικά της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 12.6.2024, σκ. 8, της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.1.2024, σκ. 10 και της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 27.9.2023, σκ. 13).

ΙΙΙ. Ειδικές παρατηρήσεις επί του άρθρου δεύτερου

9. Στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου δεύτερου διαλαμβάνεται ότι: «Με την προτεινόμενη διάταξη συμπληρώνεται το πλαίσιο προστασίας των δικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου που θεσπίστηκε με το άρθρο 91 του ν. 5322/2026 (Α΄ 117), στο πλαίσιο της διασφάλισης της της σταθερότητας τουλάχιστον των ήδη καταβαλλόμενων ποσών στους δικαιούχους συντάξεων λόγω θανάτου μετά την έναρξη ισχύος του νέου πλαισίου. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι τα ποσά των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων λόγω θανάτου, όπως αυτά διαμορφώνονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 91 του ν. 5322/2026, δεν μπορούν να υπολείπονται των αντίστοιχων ποσών που είχαν διαμορφωθεί την 31η Αυγούστου 2026. Με τη ρύθμιση αυτή διασφαλίζεται ότι η εφαρμογή των νέων διατάξεων πραγματοποιείται με πλήρη προστασία του ύψους των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων, ανεξαρτήτως των επιμέρους τεχνικών παραμέτρων ή συνδυαστικών εφαρμογών που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό τους και διασφαλίζεται ότι οι προβλεπόμενες ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους δικαιούχους συντάξεων λόγω θανάτου εφαρμόζονται χωρίς να θίγεται το επίπεδο των ποσών που ήδη καταβάλλονταν στους δικαιούχους. Ταυτόχρονα ενισχύονται η ασφάλεια δικαίου, η προβλεψιμότητα και η εμπιστοσύνη των δικαιούχων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης».

10. Περαιτέρω, επί του ίδιου άρθρου, στην από 29.10.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 διαλαμβάνεται ότι: «Η προτεινόμενη ρύθμιση διασφαλίζει ότι οι ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις λόγω θανάτου δεν θα υπολείπονται των ποσών της 31ης Αυγούστου 2026. Από την εφαρμογή της δύναται να προκληθεί πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του e-ΕΦΚΑ, εφόσον τα ποσά που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 91 του ν. 5322/2026 είναι χαμηλότερα. Εκτιμάται επιβάρυνση περιορισμένου ύψους, καθώς η διάταξη αφορά σε διορθωτικές και όχι ουσιώδεις αλλαγές. Η ρύθμιση εφαρμόζεται στις δικαιούμενες συντάξεις μηνός Σεπτεμβρίου 2026 και εφεξής, σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις του σχεδίου νόμου».

11. Ως προς τους λόγους και το ιστορικό θέσπισης της διάταξης του άρθρου 91 του ν. 5322/2026, η οποία συνιστά διάταξη αναφοράς για το παρόν άρθρο, η Ολομέλεια παραπέμπει, προς αποφυγή επαναλήψεων (πρβλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής

Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 4.11.2024, σκ. 1-4, καθώς και της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 8.5.2017, επί της τρίτης παραγράφου) στα Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας (Β΄ Θερινό Τμήμα) του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.7.2026.

12. Περαιτέρω, επί του παρόντος άρθρου, η Ολομέλεια παρατηρεί ότι, από το κείμενο της διάταξης, την αιτιολογική έκθεση και την προαναφερθείσα εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων:

12.1. δεν προκύπτει, με συγκεκριμένα στοιχεία, αν η εν λόγω διάταξη μεταβάλλει, και με ποιον τρόπο, τα δεδομένα και τις παραδοχές (και δη ως προς τη δαπάνη) επί των οποίων εκδόθηκαν τα προαναφερθέντα Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας (Β΄ Θερινό Τμήμα) του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.7.2026. Βάσει των διευκρινίσεων που παρασχέθηκαν με το προαναφερθέν από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, δεν μεταβάλλονται τα ανωτέρω δεδομένα και παραδοχές. Ελλείψει ειδικότερων στοιχείων, η Ολομέλεια δεν δύναται να προβεί σε περαιτέρω παρατηρήσεις.

12.2. δεν προκύπτουν με σαφήνεια οι λόγοι εισαγωγής της ρύθμισης και δη οι «επιμέρους τεχνικές παράμετροι ή συνδυαστικές εφαρμογές που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό» των συντάξεων και δικαιολογούν τη θέσπιση της ρύθμισης. Βάσει των διευκρινίσεων που παρασχέθηκαν με το προαναφερθέν από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αλλαγή κλιμακίου Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης (ΕΑΣ), για παράδειγμα, θα μπορούσε να οδηγήσει σε υψηλότερο ποσοστό παρακράτησης. Κατά την κρίση της Ολομέλειας, και προς αποφυγή δυσχερειών ερμηνείας και εφαρμογής της ρύθμισης, ενδείκνυται όπως, στην Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (ΑΣΥΡ) του σχεδίου νόμου, εξειδικευθούν περαιτέρω οι λόγοι εισαγωγής της ρύθμισης, ιδίως δε τα θέματα που αφορούν σε τεχνικές παραμέτρους ή συνδυαστικές εφαρμογές που λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό των συντάξεων.

12.3. δεν προκύπτει για ποιον λόγο επιλέχθηκε η 31.8.2026 ως χρονικό σημείο αναφοράς για το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων. Βάσει των διευκρινίσεων που παρασχέθηκαν με το προαναφερθέν από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η εν λόγω ημερομηνία δικαιολογείται από το γεγονός ότι το νέο πλαίσιο των συντάξεων χηρείας εφαρμόζεται για τις συντάξεις Σεπτεμβρίου 2026 και εφεξής. Η Ολομέλεια, παρατηρώντας ότι η διευκρίνιση του Υπουργείου συνάδει με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 91 του ν. 5322/2026, κρίνει ότι ενδείκνυται να αποσαφηνιστεί η επιλογή της ανωτέρω ημερομηνίας στην ΑΣΥΡ του σχεδίου νόμου.

12.4. δεν παρέχονται συγκεκριμένα στοιχεία ως προς το δημοσιονομικό αποτύπωμα της ρύθμισης, με ποιον τρόπο αυτό θα καλυφθεί καθώς και αν το

αποτύπωμα αυτό εμπίπτει εντός των ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) 2026-2029 (πρβλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026, σκ. 20). Με το προαναφερθέν από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν παρασχέθηκαν περαιτέρω διευκρινίσεις. Συνεπώς, η Ολομέλεια παρατηρεί ότι ενόψει του ότι η Διοίκηση ενδείκνυται να διαθέτει στοιχεία για τον αριθμό των προσώπων που μπορούν δυνητικά να ωφεληθούν από την προς γνωμοδότηση ρύθμιση, ώστε να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της, κατ' εφαρμογή των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 1312/2022 σκ. 12, 13), σε συνδυασμό με το ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνεται ο τρόπος που θα καλυφθεί η δαπάνη, ούτε βεβαιώνεται ότι είναι εντός των επιτρεπόμενων ορίων του ΠΔΠ, δεν πληρούνται σε επαρκή βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 ε΄ του ν. 4270/2014 (βλ. ΕλΣυν Πρακτικά της 2ης Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/6.4.2026 και της 4ης Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/27.9.2023 σκ. 8 όπου και περαιτέρω νομολογία).

IV. Ειδικές παρατηρήσεις επί του άρθρου τρίτου

13. Στο παρόν άρθρο, στην παράγραφο 1.α. υπάρχουν περιπτώσεις α) και β), ενώ η παράγραφος 1.β. παρατίθεται ως β. Οι υπόλοιπες παράγραφοι του άρθρου παρατίθενται ως 2α, 2β και 2γ. Ενδείκνυται ο τρόπος παράθεσης των παραγράφων να γίνει σαφέστερος, προς αποφυγή ερμηνευτικών δυσχερειών. Επίσης, η περίπτωση β) της παραγράφου 2.β ολοκληρώνεται, προφανώς εκ παραδρομής, με κόμμα, αντί για τελεία. Συνεπώς, θα πρέπει να γίνει η σχετική διόρθωση στο οριστικό κείμενο της διάταξης.

14. Στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου τρίτου διαλαμβάνεται ότι: «Με τη ρύθμιση της παρ.1 διευρύνονται τα υφιστάμενα υποκειμενικά όρια των δικαιούχων της χορηγίας αιρετών, στους οποίους προστίθενται υπό τους τιθέμενους στη διάταξη όρους, οι νομάρχες και οι περιφερειάρχες. Περαιτέρω με τη ρύθμιση της παρ. 2α παρέχεται η δυνατότητα καταβολής δεύτερης σύνταξης σε πρόσωπα που είχαν καταστεί συνταξιούχοι του πρώην Δημοσίου έως τις 12.5.2016, εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες γενικές και ειδικές προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος των αιρετών α΄ και β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται ακόμη και όταν ο συντάξιμος χρόνος που έχει διανυθεί με την ιδιότητα του αιρετού συμπίπτει με χρόνο άλλης συντάξιμης υπηρεσίας στο πρώην Δημόσιο, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καταβληθεί οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές και για τις δύο ιδιότητες. Επίσης, με την παρ. 2β ρυθμίζονται αντίστοιχες περιπτώσεις προσώπων που συνταξιοδοτούνται κατ' εφαρμογή του ν. 4387/2016. Για τα πρόσωπα αυτά προβλέπεται η δυνατότητα συνταξιοδοτικής αξιοποίησης του χρόνου ασφάλισης

που έχει διανυθεί με δύο ιδιότητες στο πρώην Δημόσιο, εκ των οποίων η μία είναι εκείνη του αιρετού α΄ ή β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, είτε μέσω του υπολογισμού μίας ανταποδοτικής σύνταξης με συνυπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών και από τις δύο ιδιότητες από το έτος 2002 και εφεξής είτε μέσω της καταβολής δύο ανταποδοτικών συντάξεων, εφόσον πληρούνται οι ειδικότερες προϋποθέσεις θεμελίωσης δεύτερου συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η διασφάλιση της συνταξιοδοτικής αξιοποίησης των καταβληθεισών ασφαλιστικών εισφορών, σύμφωνα με την αρχή της ανταποδοτικότητας, καθώς και η αντιμετώπιση διαφοροποιήσεων που ανακύπτουν από την εφαρμογή διαδοχικών συνταξιοδοτικών καθεστώτων. Περαιτέρω, καθορίζεται η έναρξη των οικονομικών αποτελεσμάτων των προτεινόμενων ρυθμίσεων από την 20ή.4.2022, με ειδική πρόβλεψη για τις περιπτώσεις μεταγενέστερης υποβολής αίτησης. Παράλληλα, προβλέπεται η επανεξέταση αιτήσεων που έχουν απορριφθεί, ώστε να καταστεί δυνατή η υπαγωγή των ενδιαφερομένων στις νέες ρυθμίσεις, με οικονομικά αποτελέσματα από την ημερομηνία υποβολής της αρχικής αίτησης και πάντως όχι πριν από την 20ή.4.2022. Τέλος, με την παρ. 2γ ρυθμίζεται ο τρόπος επιστροφής ποσών σύνταξης που τυχόν οφείλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 96 του π.δ. 169/2007, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αναγνώριση του αντίστοιχου χρόνου ως συντάξιμου και η καταβολή δεύτερης σύνταξης. Ειδικότερα, προβλέπεται ο συμψηφισμός των επιστρεπτέων ποσών με τυχόν αναδρομικώς οφειλόμενα ποσά σύνταξης και εξόφληση ενδεχόμενου υπολοίπου μέσω μηνιαίων παρακρατήσεων, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πρακτικής εφαρμογής των νέων διατάξεων, χωρίς να αίρεται η υποχρέωση επιστροφής των οφειλόμενων ποσών. Συνολικά, με τις προτεινόμενες διατάξεις επιδιώκεται η άρση αμφισβητήσεων ως προς τη συνταξιοδοτική αξιοποίηση παράλληλου χρόνου ασφάλισης αιρετών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η διασφάλιση της ανταποδοτικότητας των καταβληθεισών ασφαλιστικών εισφορών, η ενιαία αντιμετώπιση ομοειδών ασφαλιστικών περιπτώσεων και η οριστική διευθέτηση εκκρεμών συνταξιοδοτικών υποθέσεων, με σεβασμό στις ειδικές προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος».

15. Περαιτέρω, επί του ίδιου άρθρου, στην από 29.10.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 διαλαμβάνεται ότι: «Με τις εξεταζόμενες διατάξεις διευρύνονται οι προϋποθέσεις χορήγησης συνταξιοδοτικών παροχών σε αιρετούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ρυθμίζεται η δυνατότητα καταβολής δεύτερης ή αυξημένης σύνταξης. Οι αλλαγές αυτές προκαλούν πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του e-ΕΦΚΑ, τόσο για την καταβολή των σχετικών παροχών όσο και για τυχόν αναδρομικά ποσά. Επισημαίνεται ότι εκκρεμούν περίπου 140 σχετικές αιτήσεις από το έτος 2022, ενώ στις περιπτώσεις δεύτερης σύνταξης η πρόσθετη παροχή αφορά μόνο το

ανταποδοτικό μέρος, το οποίο εκτιμάται ενδεικτικά σε 300 έως 400 ευρώ μηνιαίως ανά δικαιούχο. Το συνολικό ύψος της επιβάρυνσης δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με τα διαθέσιμα στοιχεία, καθώς εξαρτάται από τον αριθμό των αιτήσεων που θα εγκριθούν, το ύψος των επιμέρους παροχών και τα τυχόν αναδρομικά ποσά».

16. Υπενθυμίζεται ότι, με το ΑΠ 88367 ΕΞ 2026/4.6.2026 έγγραφο του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, είχε διαβιβασθεί στο Δικαστήριο σχέδιο διάταξης εν μέρει ομοίου περιεχομένου. Επί του σχεδίου αυτού εκδόθηκαν τα Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026. Η Ολομέλεια, προς αποφυγή επαναλήψεων (πρβλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 4.11.2024, σκ. 1-4, καθώς και της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 8.5.2017, επί της τρίτης παραγράφου), παραπέμπει, ως προς το διαχρονικό δίκαιο που συνάπτεται με το ρυθμιζόμενο ζήτημα, στα ανωτέρω Πρακτικά της 15.6.2026 (σκ. 3, 7-14).

17. Επί του παρόντος άρθρου, η Ολομέλεια παρατηρεί ότι, από το κείμενο της διάταξης, την αιτιολογική έκθεση και την προαναφερθείσα εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων:

17.1. δεν προκύπτει αν και με ποιον τρόπο έχουν ληφθεί μέτρα εναρμόνισης προς τις παρατηρήσεις των ως άνω Πρακτικών της 15.6.2026 (και δη των σκ. 19-21, οι οποίες αναφέρονται σε διαπιστωθείσες ασάφειες και ενδεχόμενες ερμηνευτικές δυσχέρειες που προκύπτουν, ιδίως α) από τη συλλήβδην προσμέτρηση των ετών θητείας στον πρώτο βαθμό και στον δεύτερο βαθμό ΤΑ για τον υπολογισμό της εικοσαετίας αλλά και της πλήρους τετραετούς θητείας για τους αιρετούς ΟΤΑ β΄ βαθμού, δεδομένου ότι η προτεινόμενη διάταξη εισάγεται ως αυτοτελής ρύθμιση και όχι ως τροποποίηση των ρυθμίσεων της περ. α΄της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 και ως εκ τούτου εισάγεται διάκριση σε σχέση με τους αιρετούς ΟΤΑ α΄ βαθμού, για τους οποίους προβλέπεται προσμέτρηση για τη συμπλήρωση τόσο της τετραετίας, όσο και της εικοσαετίας των ετών θητείας σε αιρετά αξιώματα μόνο σε ΟΤΑ α΄ βαθμού και β) από την αόριστη και ασαφή παραπομπή στον ισχύοντα ν. 4387/2016 αναφορικά με τον τρόπο υπολογισμού του ποσού της προτεινόμενης προς αναγνώριση χορηγίας). Στο από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου διαλαμβάνεται, ως προς την ανωτέρω παρατήρηση, ότι: «Η παραπομπή στον 4387/2016 καλύπτει και δεν θέτει ερμηνευτικά κενά στις αρμόδιες υπηρεσίες του ΕΦΚΑ που εφαρμόζουν ήδη το σχετικό πλαίσιο. Κατά συνέπεια φρονούμε ότι δεν συντρέχει κάποιο από τα αναφερόμενα θέματα προβληματισμού στα ανωτέρω σημεία των πρακτικών αυτών». Η Ολομέλεια, ενόψει του αντικειμένου και των σκοπών της περί γνωμοδότησης αρμοδιότητάς της που προαναφέρθηκαν (σκ. 6), εμμένει στις παρατηρήσεις της που διατυπώθηκαν με

τα Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης αυτής, της 15.6.2026 (βλ. ιδίως σκέψεις 19, 21 όπου αναλυτικές αιτιολογίες).

17.2. δεν προκύπτουν οι λόγοι για τους οποίους, στο προτεινόμενο άρθρο, το οποίο αφορά στους αιρετούς των ΟΤΑ β΄ βαθμού, και στο οποίο, σε αντίθεση με την προηγουμένως υποβληθείσα προς γνωμοδότηση διάταξη, έχει απαλειφθεί η αναφορά στον ν. 4093/2012 (με την υποπαράγραφο Β1 α της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του οποίου καταργήθηκαν η βουλευτική σύνταξη και η χορηγία για όσα πρόσωπα αποκτούν την ιδιότητα του βουλευτή ή του δημάρχου, από την επομένη έναρξης της ισχύος του νόμου αυτού και προβλέπεται ότι τα έτη της θητείας αυτών ως βουλευτών ή δημάρχων προσμετρώνται στο συνολικό χρόνο ασφάλισής τους στον συνταξιοδοτικό φορέα στον οποίο ασφαλίζονταν πριν από την εκλογή τους στα αξιώματα αυτά), δεν περιλαμβάνονται και άλλες κατηγορίες αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης που διέπονται ήδη από τις διατάξεις του ν. 4093/2012 (π.χ. δήμαρχοι). Ενόψει δε της διαφοροποίησης αυτής, δεν αποσαφηνίζεται αν δύνανται να εγερθούν ή όχι ζητήματα π.χ. ως προς την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης (πρβλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026, σκ. 19). Στο από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου διαλαμβάνεται, ως προς την ανωτέρω παρατήρηση, ότι: «Με την παρούσα διάταξη δίνεται η δυνατότητα στους αιρετούς Νομάρχες να λάβουν μηνιαία χορηγία/σύνταξη με τις ίδιες προϋποθέσεις που λαμβάνουν οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι Κοινοτήτων με τις διατάξεις της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη διάταξη αφορά μόνο σε Νομάρχες, ιδιότητα που πλέον δεν υφίσταται μετά τη διαδοχή των Νομαρχιών από τις Περιφέρειες. Ο ν. 4093/2012 ρυθμίζει αποκλειστικά και μόνο θέματα ασφάλισης των Δημάρχων που δεν είναι αντικείμενο της προτεινόμενης διάταξης». Η Ολομέλεια παρατηρεί, ωστόσο, ότι το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης διάταξης επεκτείνεται και στους Περιφερειάρχες, βάσει της παρ. 1.β του προτεινόμενου άρθρου. Δεδομένου δε ότι με τη νέα διατύπωση της προτεινόμενης ρύθμισης εισάγεται μια νέα κατηγορία δικαιούχων χορηγίας και δη οι περιφερειάρχες, οι οποίοι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υποπαραγράφου Β1 α της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά τη γραμματική διατύπωση αυτού, και στο οποίο εξακολουθούν (σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, βλ. παρατήρηση 17.5 κατωτέρω) να υπάγονται, μεταξύ άλλων, οι αιρετοί των ΟΤΑ α΄ βαθμού, χωρίς από την οικεία αιτιολογική έκθεση να προκύπτουν οι λόγοι διαφοροποίησης μεταξύ αιρετών ΟΤΑ α΄ ή β΄ βαθμού, η Ολομέλεια εμμένει στη διαπίστωση των ασαφειών που προαναφέρθηκαν, παραπέμποντας και στο διαχρονικό δίκαιο των συναφών ρυθμίσεων που αναλύεται με τα Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης αυτής, της 15.6.2026 (σκ. 3, 7-14 των ως άνω Πρακτικών), και κρίνει ότι ενδείκνυται, προς αποφυγή ερμηνευτικών

αμφισβητήσεων, η άρση των ασαφειών αυτών μέσω της ΑΣΥΡ και του κειμένου της διάταξης στο σχέδιο νόμου.

17.3. δεν καθίστανται σαφείς οι όροι εφαρμογής της παρ. 1.β., ιδίως δε ποιος είναι ο απαιτούμενος χρόνος πραγματικής υπηρεσίας σε θέση αιρετού Νομάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας, για την απόληψη, από αιρετό Περιφερειάρχη, χορηγίας, επί παραδείγματι αν απαιτείται πλήρης τετραετία, όπως αναφέρεται στην 1.α, η οποία εφαρμόζεται «αναλόγως» ή όχι, ή, περαιτέρω, εάν στην εικοσαετή πραγματική υπηρεσία περιλαμβάνεται και ο χρόνος υπηρεσίας σε θέση περιφερειακού συμβούλου, δεδομένου, ότι σε αντίθεση με την προηγουμένως υποβληθείσα προς γνωμοδότηση διάταξη, η προτεινόμενη ρύθμιση αναφέρεται σε αναλογική εφαρμογή των όρων της παρ. 1.α. στην οποία δεν προβλέπεται η σχετική υπηρεσία. Στο από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου διαλαμβάνεται, ως προς την ανωτέρω παρατήρηση, ότι: «Ζητείται ειδικά για τους Περιφερειάρχες να έχουν καταβάλει εισφορές στην ασφάλιση δημοσίου». Η Ολομέλεια εμμένει στη διαπίστωση των ασαφειών που προαναφέρθηκαν και κρίνει ότι ενδείκνυται η άρση των ασαφειών αυτών μέσω της ΑΣΥΡ και του κειμένου της διάταξης στο σχέδιο νόμου.

17.4. δεν προκύπτει αν οι αιρετοί Περιφερειάρχες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1.β, στο οποίο ορίζεται ότι, σε περίπτωση λήψης χορηγίας, ο χρόνος ασφάλισης με την ιδιότητα του Περιφερειάρχη δεν αξιοποιείται για τη θεμελίωση έτερου δικαιώματος ή στο αντίστοιχο πεδίο των παρ. 2.α. και 2.β. με το οποίο ορίζεται ότι μπορεί να χορηγηθεί δεύτερη ή αυξημένη συνταξιοδοτική παροχή βάσει του χρόνου ασφάλισης με δύο ιδιότητες στο πρώην Δημόσιο, η μία εξ αυτών του αιρετού α΄ και β΄ βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου διαλαμβάνεται, ως προς την ανωτέρω παρατήρηση, ότι: «Οι Περιφερειάρχες καταβάλουν μία εισφορά υπέρ ΕΦΚΑ. Με την παρούσα διάταξη λαμβάνεται μέριμνα χορήγησης σύνταξης αιρετού από το Δημόσιο, διασφαλίζοντας ότι για το συγκεκριμένο χρόνο με την ιδιότητα του αιρετού και με την καταβαλλόμενη εισφορά από τη θέση του αιρετού δε θα λάβουν άλλη σύνταξη από τον υπόλοιπο ΕΦΚΑ. Στο 2β ρυθμίζεται άλλη περίπτωση που δεν αφορά στους Περιφερειάρχες. Αφορά στη διπλή καταβολή σύνταξης από το Δημόσιο με καταβολή διπλών εισφορών για το ίδιο χρονικό διάστημα και με διαφορετικές ιδιότητες (π.χ. εκπαιδευτικός και Δήμαρχος). Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται αυτοτελώς και δεν επηρεάζει η μία διάταξη την άλλη». Η Ολομέλεια παρατηρεί, ωστόσο, ότι η παρ. 2.β. αναφέρεται, μεταξύ άλλων, σε «συνταξιούχους του πρ. Δημοσίου, κατ΄εφαρμογή του Ν. 4387/2016, οι οποίοι έχουν διανύσει χρόνο ασφάλισης με δύο ιδιότητες στο πρώην Δημόσιο, η μία εξ αυτών του αιρετού α΄ και β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης», καταλαμβάνοντας συνεπώς, ως εκ της γενικής της αναφοράς σε αιρετούς β΄ βαθμού Τ.Α., και τους Περιφερειάρχες. Επομένως, κατά την κρίση της Ολομέλειας, η διαπιστωθείσα

ασάφεια παραμένει και ενδείκνυται να αρθεί μέσω της ΑΣΥΡ και του κειμένου της διάταξης στο σχέδιο νόμου.

17.5. δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια, στην παρ. 2.α, οι «λοιπές ισχύουσες ειδικές διατάξεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος αιρετών α΄ και β΄ βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης». Συνεπεία τούτου, δεν καθίσταται σαφές αν εξακολουθεί να ισχύει ο περιορισμός της υποπαραγράφου Β1 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δηλαδή να έχουν αποκτήσει οι δικαιούχοι για πρώτη φορά την ιδιότητα του αιρετού πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012. Επί του πρώτου σκέλους της παρατήρησης αυτής, στο από 12.11.2026 προαναφερθέν μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ουδέν διαλαμβάνεται. Επί του δεύτερου σκέλους της ίδιας παρατήρησης, βάσει του ανωτέρω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ο περιορισμός της υποπαραγράφου Β1 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 εξακολουθεί να ισχύει. Ενόψει των εκτεθέντων και στη σκέψη 17.2 και λαμβάνοντας υπόψη την ευρύτατη διατύπωση των παραγράφων 2α και 2β της προτεινόμενης ρύθμισης, η Ολομέλεια κρίνει ότι ενδείκνυται η άρση των ασαφειών αυτών μέσω της ΑΣΥΡ και του κειμένου της διάταξης στο σχέδιο νόμου προς αποφυγή ερμηνευτικών αμφισβητήσεων.

17.6. δεν προσδιορίζεται με σαφήνεια (ιδίως μέσω παραδειγμάτων στην αιτιολογική έκθεση), στην παρ. 2.β, ο τρόπος υπολογισμού των εναλλακτικών παροχών. Επίσης, ως προς την πρώτη εναλλακτική παροχή, δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια οι λόγοι για τους οποίους λαμβάνεται υπόψη το άθροισμα των συντάξιμων αποδοχών του χρόνου ασφάλισης που έχει διανυθεί από το 2002 και μετά (επιλογή έτους αφετηρίας του χρόνου ασφάλισης). Περαιτέρω, ως προς τη δεύτερη εναλλακτική παροχή, δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια οι λόγοι επιλογής του χρονικού ορισήμου της 31.12.2016. Επιπρόσθετα, δεν προσδιορίζονται οι λόγοι για τους οποίους τα οικονομικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των παρ. 2α και 2β εκκινούν από 20.4.2022 και σε περίπτωση μεταγενέστερης υποβολής της σχετικής αίτησης, από αιτήσεως. Επί των παρατηρήσεων αυτών, με το από 12.11.2026 προαναφερθέν μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γίνεται απλή παραπομπή «στον ν. 4387/2016» και στην «εγκύκλιο 38416/20.04.2022 (ΑΔΑ:ΨΖΒΔ46ΜΤΛΚ-Π12)». Η Ολομέλεια κρίνει ότι ενδείκνυται η άρση των ασαφειών αυτών μέσω της ΑΣΥΡ και του κειμένου της διάταξης στο σχέδιο νόμου, δοθέντος άλλωστε ότι αιτιολογική έκθεση ή σχέδιο διάταξης τυπικού νόμου δεν νοείται να παραπέμπει σε εγκύκλιο, η οποία συνιστά εσωτερικό έγγραφο της διοίκησης, δεν δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ουδεμία κανονιστική ισχύ έχει (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 437/2022, σκ. 8), ενώ επισημαίνει, περαιτέρω, ότι ναι μεν η θέση ορισμένης ημερομηνίας, ως αφετηρίας για την εφαρμογή ενός ευνοϊκότερου καθεστώτος, αποτελεί κατ΄ αρχήν, γενικό και αντικειμενικό κριτήριο που παρίσταται συμβατό με τη συνταγματική αρχή της ισότητας, εντούτοις ευκταίο θα ήταν να προκύπτουν από την οικεία αιτιολογική

έκθεση, οι λόγοι, οι οποίοι δικαιολογούν την εφαρμογή της στα χρονικά σημεία που ορίζονται με την προτεινόμενη ρύθμιση.

17.7. δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια, στην παρ. 2.γ, οι «ισχύουσες διατάξεις περί αναζήτησης αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών» ούτε εξειδικεύεται η διαδικασία συμψηφισμού και παρακράτησης, με αναφορά σε συγκεκριμένες παραγράφους του άρθρου 96 π.δ. 169/2007 (μέσω, ιδίως, της παράθεσης παραδειγμάτων στην αιτιολογική έκθεση). Στο από 12.11.2026 προαναφερθέν μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου διαλαμβάνεται ότι: «Δεν είναι εφικτό να αναφερθούν ειδικά όλες οι σχετικές ισχύουσες διατάξεις καθώς υπάρχει ένα εκτεταμένο πλαίσιο συνδυασμού διατάξεων που τυγχάνει εφαρμογής». Η Ολομέλεια κρίνει ότι ενδείκνυται η άρση των ασαφειών αυτών μέσω της ΑΣΥΡ και του κειμένου της διάταξης στο σχέδιο νόμου (βλ. και σκ. 17.5).

17.8. δεν παρέχονται συγκεκριμένα στοιχεία ως προς το δημοσιονομικό αποτύπωμα της ρύθμισης, ενώ ειδικότερα, από την επισκόπηση του περιεχομένου της οικείας έκθεσης οικονομικών επιπτώσεων (βλ. αναλυτικά σκέψη 15 της παρούσας) προκύπτει ότι δεν προσδιορίζεται ούτε το συγκεκριμένο ύψος της δαπάνης που θα προκληθεί, ούτε ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη , ούτε βεβαιώνεται εάν η δαπάνη αυτή είναι εντός των ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) 2026-2029 (πρβλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 15.6.2026, σκ. 20). Επιπρόσθετα, στο προαναφερθέν από 12.11.2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αναφέρεται ότι: «Ο e-ΕΦΚΑ δεν διαθέτει σχετικά ιστορικά στοιχεία βάσει των οποίων θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί κάποιου είδους μελέτη για την προκαλούμενη δημοσιονομικά δαπάνη. Δεδομένου όμως ότι η διάταξη αφορά ιδιότητα ωφελούμενων που ανάγεται σε ιστορικό θεσμό (Νομάρχης) ο αριθμός των περιπτώσεων χρήσης της διάταξης εκτιμάται περιορισμένος και μικρός σε πλήθος. Για τις παραγράφους 2α και 2β το πλήθος των ασφαλισμένων που μπορούν να κάνουν χρήση των διατάξεων είναι επίσης περιορισμένος και από τις υπάρχουσες αιτήσεις σε εκκρεμότητα εκτιμάται σε περίπου 140. Το ύψος της επιπλέον συνταξιοδοτικής παροχής δεν μπορεί να προσδιοριστεί εκ των προτέρων καθώς εξαρτάται από τις προσωπικές παραμέτρους της κάθε περίπτωσης. Οι προκαλούμενες δαπάνες, εφόσον ψηφιστεί η εν λόγω διάταξη, θα καλυφθούν από τον ΑΛΕ 22101 «Παροχές Κύριας Σύνταξης» του προϋπολογισμού του e-ΕΦΚΑ και θα προβλεφθούν στον Πολυετή Δημοσιονομικό Προγραμματισμό 2027-2030». Αν και με τις ανωτέρω διευκρινίσεις (οι οποίες πρέπει να περιληφθούν στην έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 που θα συνοδεύει το σχέδιο νόμου) αίρονται εν μέρει ορισμένες ασάφειες, ως προς το προσδιορισμό του λογαριασμού από τον οποίο θα καλυφθούν οι προκαλούμενες δαπάνες, η Ολομέλεια παραπέμπει στα αναλυτικά εκτιθέμενα στη σκ. 20 των Πρακτικών της

4ης Ειδικής Συνεδρίασης αυτής, της 15.6.2026. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη ότι η αναγνώριση των χορηγιών έπαυσε να ισχύει για τα αιρετά όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄βαθμού, τα οποία απέκτησαν την εν λόγω ιδιότητα μετά την έναρξη της ισχύος του ν. 4093/2012, καταδεικνύοντας την πρόθεση του έλληνα νομοθέτη να περιστείλει τις συνταξιοδοτικές δαπάνες, καταργώντας την εφεξής αναγνώριση των εν λόγω χορηγιών, η θεμιτή κατ΄ αρχήν μεταβολή των απόψεων του νομοθέτη με τη θέσπιση νέων κατηγοριών δικαιούχων χορηγιών (βλ. παρ. 1α και 1β της προτεινόμενης ρύθμισης) και την αναγνώριση δεύτερης ή αυξημένης σύνταξης σε αιρετά όργανα των ΟΤΑ α΄ και β΄βαθμού που έχουν και χρόνο ασφάλισης στο δημόσιο με άλλη ιδιότητα για διάφορες κατηγορίες δικαιούχων που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα σε διαφορετικά χρονικά σημεία (έως 12.5.2016 σύμφωνα με την παρ. 2α της προτεινόμενης ρύθμισης ή από το 2002 και μετά ή έως 31.12.2016, σύμφωνα με την παρ. 2β της προτεινόμενης ρύθμισης), οφείλει να συνοδεύεται από την αποτύπωση των δημοσιονομικών επιπτώσεών της και συγκεκριμένα τον κατ΄ ελάχιστον υπολογισμό της προκαλούμενης δαπάνης [βλ. ΕλΣυν Ολ. πρακτικά 1ης Ειδ. Συν./17.1.2024, σκ. 8, βλ. και σελ. 54 της Έκθεσης Δημοσιονομικής Βιωσιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου 2024 (βλ. πρακτικά 13 Β Γεν.Συν. Ολομ./17.11.2025), όπου σημειώνεται η ανάγκη διαρκούς και ενδελεχούς παρακολούθησης των βασικών παραμετρικών συνιστωσών του ασφαλιστικού/συνταξιοδοτικού συστήματος, ώστε να αποφευχθεί μελλοντικά η διόγκωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης και η διακινδύνευση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος]. Σε κάθε περίπτωση, η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επί συνταξιοδοτικής ρύθμισης, πριν οι συναρμόδιοι Υπουργοί την υποβάλλουν στη Βουλή, στοχεύει και στη διαφώτιση της Βουλής, ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων. Η συνοδεύουσα, δε, την εξεταζόμενη ρύθμιση εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων δεν επιτρέπει στο Δικαστήριο να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εισαγόμενης ρύθμισης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. πρακτικά 2ης Ειδικής Συνεδρίασης/25.5.2020, σκ. 17).

V. Καταληκτική παρατήρηση

18. Καταληκτικά, η Ολομέλεια παρατηρεί ότι δεν προσδιορίζεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση η συστηματική σχέση των υπό επεξεργασία ρυθμίσεων, κατά το μέρος που αφορούν στην παροχή διπλής σύνταξης, με τις διατάξεις της παρ. 14 του άρθρου 58 του π.δ. 169/2007. Γενικότερα, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η θέσπιση συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων με τρόπο αποσπασματικό και συγκυριακό πλήττει τη συνοχή του ισχύοντος συνταξιοδοτικού νομοθετικού πλαισίου και δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης, ούτε διασφαλίζει την τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου, όπως η δημοσιονομική

βιωσιμότητα ή η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων [βλ. ενδεικτικά Πρακτικά της 5ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας (Β΄ Θερινό Τμήμα) του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.7.2026, σκ. 15, της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 6.4.2026, σκ. 17, της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 31.3.2025, σκ. 11, της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17.1.2024, σκ. 10 και της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 12].

Μετά το τέλος της συνεδρίασης, η οποία διεξήχθη με τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας

STAVROULA TSALA
19/11/2026 11:09
Σταυρούλα Τσάλα